

**Dissertatio inauguralis medica de signorum graviditatis aestimatione ... /
[Georg Wilhelm Stein].**

Contributors

Stein, Georg Wilhelm, 1737-1803.
Universität Göttingen.

Publication/Creation

Goettingae : Litteris Schulzianis, [1760]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/r7689zxp>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

689

49661/B

J XXIX

18/s

5409

Dr. H. B. Semmelink.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b3050935x>

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
SIGNORVM GRAVIDITATIS
AESTIMATIONE

Q V A M

DIVINO AVSPICIO
CONSENTIENTE GRATIOSO MEDICORVM
ORDINE

IN ALMA GEORGIA AVGVSTA

P R O

GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS RITE OBTINENDIS

PUBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

A V C T O R

GEORGIUS WILHELMVS STEIN

CASSELLIS HASSVS

D. MARTII A. cldcccclx.

GOETTINGAE
LITTERIS SCHVLZIANIS.

VIRIS
ILLVSTRIBVS, EXCELLENTISSIMIS
ATQVE EXPERIENTISSIMIS
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
D O M I N I
FRIDERICI II.

LANDGRAVII HASSIAE, PRINCIPIS HERSFELDIAE,
COMITIS CATIMELIBOCI, DIEZIAE, ZIEGENHAINII,
NIDDAE, SCHAVMBVIRGI, HANOVIAE ETC.

AVLAE CONSILIARIIS

MEDICINAE ET CHIRVURGIAE

PROFESSORIBVS

RERVM MEDICARVM ANTISTITIBVS

PER OMNEM LITTERATVM ORBEM

CELEBERRIMIS

PATRONIS OMNI CVLTV PROSEQVENDIS

PRIMITIAS HASCE ACADEMICAS

EA QVA DECET OBSERVANTIA

DICATAS CVPIT

A V C T O R

GEORGIUS WILHELMVS STEIN

CASSELLIS HASSVS.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE

SIGNORVM GRAVIDITATIS AESTIMATIONE.

 Sane multa sunt, quae Illustris atque
 Excellentissimi ROEDERERI praele-
 ctionibus, Praeceptoris aeterno mihi
 pietatis cultu venerandi, debeo studiorum emo-
 lumenta. Quare instante illo passu, quo facien-
 da in Medicina priuilegia & Medicorum hono-
 res consentiente gratioso Ordine amplexurus
 sum, non magis profectuum, quam grati ani-

mi sp̄cimen ex perceptis ab Eo doctrinis, propria meditatione elaborare apud animum meum constitui.

Equidem non nescio, qualis sit hodiernus rerum vsus, & recepta consuetudo, vt, qui noui nihil nihilque vel inuenti vel inexpectati habet, de quo agitet, ille parum dixisse videatur: Interim aliqualem scriptuli vsum aestimandum esse puto, ordini argumentorum & dispersonum thesaurorum dispositioni dicati, atque laborem in praesenti argumento frustra non infumi. Discat, qui nescit, quā multa signorum legantur falsa; quanta sit hypothesium erronearum sylua, quantaque signorum temporum ratione grauiditatis confusio. Scitu enim quam maxime necessarium est, vnum, quod tenemus, signum, non per omne grauiditatis tempus valere. Quaedam primis mox a congressu horis diebusque foecundum eius arguunt successum, quum alia vicissim seriora non nisi suis temporibus probare aliquid queant.

Summam esse huius cognitionis necessitatem summamque dignitatem, non est, quod dubitemus: Interest enim nuptae (a), quae prolis desi-

(a) Conf. MAURICEAU *Maladies des femmes grosses*. L. I C. III. pag. 73. seq.

desiderio flagrans, ad leuissimam grauiditatis notam attendit atque gaudio triumphat, morbo licet nonnunquam abdominali, qualis v. g. hydrops est, alioque laboret: quo casu ipsis etiam Medicis incumbit, vt, nisi veritatem exploratam habeant, in medicamentorum exhibitione cautissime agere studeant. Interest familiae, parentum, vel etiam tutorum, vt de filiae castitate persuasi sint: quin sunt virgines, quae optant grauiditatem, vel saltim eam praetexunt parentibus eo consilio, vt nubantur illi, a quo se compressas dicunt; siue id eo inscio & inuito faciant, siue eius adhibito consilio: quo parentes ea re ad concedendas inter eos nuptias, quae alias irritae forent, cogantur (b). Porro interest iudicis non raro, qui medici aestimationem petit de femina capitis damnata, suppliciumque grauiditatis praetextu eludente: sunt tamen feminae, quae carceris pertaesae grauiditatem negant (c);
ma-

(b) Conf. SCHIMPER Dissert. de sign. gravidit. §. 29. p. 22.

(c) Exempla vid. GUTERMANN Anatom. für Hebammen: pag. 37. Angli She playth her belly. Ita etiam SCHIMPER Diff. de signis gravid. §. 30. pag. 22. exemplum recenset Iudaeae, capitis damnatae, quae omni studio & negabat & occultabat suam grauiditatem, & peroptabat vna cum foetu interire, quam permittere, vt infans, forte in lucem edendus, christianae religionis solennibus innitiaretur.

maxime Medici denique naturae & fanitatis ministri; Quomodo enim hic succurrere poterit, & regimini gravidarum prospicere, nisi graviditatem cognoscat, & de ea certus sit? Quam ob rem operae pretium visum fuit, argumentum Medicum frequenter exercens, dilucidandum suscipere.

Verum de ordine rerum maxime sollicitus, quum alia signa impraegnationis possibilitatem, alia vero factam conceptionem, alia denique ipsam graviditatem eiusque statum respiciant; non possum non, quin omnem tractationem in III. potissimum diducam sectiones, quarum I^{ma} causas notasque sterilitatis muliebris, II^{da} factae conceptionis signa graviditatisque statum, III^{ia} morbos quosdam graviditatem mentientes, quos accurata symptomatum disquisitio, quantum id fieri poterit, diiudicabit, conceptus item spurios, quibus cum vera graviditate magna nonnunquam analogia est, contineat.

SECTIO I.

§. I.

Naturalis ordo, quem prosequuturus sum, ita fert, ut de possibilitate conceptionis quaerendum primo mihi videatur. Conceptionem, nisi accedant & ponantur debita requisita, ne cogitare quidem fas est. De ipso quidem utriusque sexus commercio, ad faciendam conceptionem utique necessario, & extra litem posito, constat. Differam saltem de illa conceptionis muliebris possibilitate quae foecundam feminam requirit; siquidem feminam grauidam non esse facile persuademur, quum de sterilitate eiusdem, siue denegata concipiendi facultate certi sumus. Ne autem sterilitatis statim accusentur feminae, quae prole destituuntur, tenendum probe, proprie dictam sterilitatem impotentiam esse concipiendi foetumque perficiendi in femina (d) debita

(d) HIPPOCRATES *Libro de sterilibus, utero non gerentibus;*
B ait:

bitae aetatis, neque nimis tenerae, neque nimis profectae, & viro alias foecundo vtente, a propria vel organorum genitalium, vel totius corporis laesa constitutione dependentem. Ita huc non pertinent feminae, quae alias per naturam, propter aetatem in alterutro extremo vel infantiae vel senectutis versantur, conceptioni minus aptae sunt. Neque illae, quae non tam propria, quam alterius vel relatiua culpa prole carent, sed quae viro sano coniunctae non concipiunt.

§. II.

Ex dictis facile apparet, causam tanti mali semper fere in organorum genitalium tam interiorum quam exteriorum, maxime vteri, tanquam praecipuae conceptionis & formationis officinae, laesa constitutione varia latere. Differant licet ista vitia, maxime interna, ex signis quibusdam externis haud facile dignoscenda; con-

ait: „*istiusmodi feminas fructum nunquam in utero gerere.*“

conueniunt tamen, quod generationi destinatum viscus, vterum partesque annexas, vel idiopathico vel sympathico modo varie afficiant; & vnum eundemque semper effectum, denegatam nempe conceptionem, exferant. Notanter dixi, segregatas non vno modo infoecunditatis causas esse, idque tam ratione loci, quam indolis. Hoc enim nomine genitalia nonnunquam occupant, quae dicuntur interna, vnde sterilitas idiopathica, absoluta, occulta, vix ac ne vix quidem sanabilis, per omnem aetatem vicens, oritur. Aliae vicissim sedem suam figunt in genitalibus externis, quae, quamuis itidem sterilitatem non raro inducant absolutam modo idiopathico, tamen apertae magis sunt, & quoad maximam partem conspicuae arteque superandae. In reliquis denique prorsus singularibus nihil peccat in genitalium organismo, sed habitus saltem debito, i. e. sano & naturali respondens desideratur, vterique inprimis intemperies ex totius corporis

ana-

analogismo culpanda venit (e). Inde est, vt triplicis generis tam occulta, quam aperta vitia occurrant: omnia vero eo redeunt, vt vel primae conformationi non sanabili debeantur, vel chirurgiam spectent, vel morbis, quos medici vni- ce curant, adnumerari possint.

§. III.

Protinus itaque dicam de feminis eunuchis, seu quae a prima natiuitate praecipuo generatio- nis apparatu, vtero (f), vel ouariis (g) carent.

Quae

(e) Quales causas Medicorum Parens HIPPOCRATES Sect.

V. aphor. 62. intellectas videtur his verbis: „Quae frigi-

„dos ac densos habent uteros, non concipiunt, & quae per-

„humidos habent uteros, non concipiunt; extinguitur enim

„ipsis genitura: Et quae siccior (plus aequo) & adurentes:

„alimenti enim inopia semen corrumpitur: Quae vero ex v-

„triusque moderatam naetae sunt temperiem, hae ipsae pro-

„liferae euadunt.

(f) Conf. COLVMB. de re anatom. Lib. XV. pag. 495.

(g) de quo defectu observationes anatomicae leguntur apud CO-

LUMB. anat. libr. XV. RIOLAN. anat. Cap. XXXV. DA-

LECHAMPIVM in not. ad Libr. XVII. Athen. apud

SCHENCK. VESAL. RIVER. & BONET. passim.

Quae tam enormi vitio laborant calamitosae, omnem sine dubio renunciant procreandi spem, neque est, vt vnquam ipsis tantum reparetur infortunium. Pari cum illis passu ambulant, & pro absolute sterilibus habendae sunt, quibus tubae (b) Fallopianae dictae in vterum penitus non sunt apertae, seu aliunde nimis angustae & adstrictae. Ita hac hyeme in theatro anatomico apud Illustrem & Excellentissimum ROEDERERVM vidi vterum, cuius tubae vtrinque versus ouaria clausae erant, coalitis fimbriis. Neque difficilis ratio est: siquidem ex ovario aliquid per

- (b) quale quid praecae caeteris accuratius obseruauit RVYSCHIVS & annotauit *obseru. anat.* LXXXIII. pag. 108. seq. vbi tubas Fallopianas summe extensas & in extremitatibus suis occaecatas depingit, addita obseruatione, *tubarum Fallopiarum clausuram haud infimam sterilitatis causam habendam esse.* Et STALPART VAN DER WIEL *Obs. rar. Cent. poster. Obs. 28. Sch. pag. 303.* imperuias adeo tubas vidisse, vt ne leuissimus quidem flatus illas transiret, refert. Icone etiam exhibuit hoc vitium REGNERVS DE GRAAF. *Tab. 19. fig. 3.*

per dictam illam tubam seu oui ductum in uterum ut ascendat, necesse est, quare desiderata hac via, vel ut transire possit minus apta, non potest non denegari conceptio: Eo minori etiam fructu aliquis huic adeo graui & abscondito vitio mederi studeret, quo minus ex signis quibusdam externis tanti mali causa dignosci potest. Fit porro, ut seminalium vesicularum structura aberraret, aut membranaciori i. e. compactiori vel carnosiori obuelata velamento (*i*), vel ipsis ovis crassioribus cinctis tunicis (*k*). Non tangam vasorum spermaticorum defectum (*l*), exilitatem (*m*), obstructionem, coalitum (*n*), paucitatem & quae sunt alia.

§. IV.

(*i*) Conf. DIONIS *Traité general des accouchemens* Lib. I. C. VII. pag. 67.

(*k*) vid. GARMANNI dissertat. *de ovo humano-cygneae* 691.

(*l*) Conf. THEODOR. CRAANEN. *Tract. de homine* cap. 162.

(*m*) Conf. VESLINGIUS & GRAAFIUS.

(*n*) Conf. FRANCISCI DE LEBOE SYLVII *prax. med.* Lib. 3. Cap. 3. §pho. 10.

§. IV.

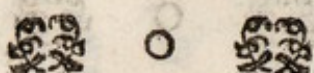
Sequuntur vitia exterius magis locata, explorationi apta, circa vteri orificium & vaginam occurrentia. Etenim vt per vaginam in vterum virile semen deferatur, atque ita conceptionis mysterium inchoetur, vias haud praeclusas esse debere, cuiuslibet facile erit perspectu; Denegatur adeo illis concipiendi facultas, quarum rima orificii vterini transuersa vel in situ tortuoso aut peruerso locatur (o); vel magnitudine & hiatus tum iusto minori tum superante (p) peccat. Priori enim casu semen non recipitur, atque altero minus firmatur. Interim his ipsis impraegnatio subinde contingit, siquidem sunt, qui cognita vitii in orificio vterino causa, coniugis situm accommodatum suadent, quo semen versus orificium exacte eiacularetur (q).

§. V.

(o) Conf. MAURICEAU *Maladies des femmes grosses* Lib. I. C. I. pag. 61.

(p) de quibus HIPPOCRATES *Lib. de Natur. Mulieb. & Lib. de sterilibus.*

(q) vid. DIONIS *Traité general des accouchemens* Lib. I. C. VII. pag. 68.

§. V.

Praeter ea cum viis clausis non possit non iuncta esse sterilitas, ineptas ad sobolis procreationem esse feminas atretas, seu quae dicuntur imperforatae (r), facile patet. Et hoc quidem vitium, teste experientia, commune esse maribus & feminis potest, ita vt vtriusque sexus infantibus recens natis anus aliquando sit imperforatus, aut paruulis vrethra hoc modo in extrema parte, vbi glandem perforat, membranula sit clausa, de quibus passim in Ephemeridibus Naturae curiosorum exstant obseruationes: interim proprie hic loci imperforatio ad feminas per-

68. & pag. 70. vbi singularem eius rei habet obseruationem his verbis: „HENRY II. fut plusieurs années marié „avec Catharine de Medicis, sans avoir des enfans. Le „Roi consulta FERNEL son premier Medecin, qui apres „avoir examiné d’ou venoit le defect, lui en seigna la posture dont il se devoit servir en caressant la Reine, qui en „eut sept tout de suite.

(r) Imperforatarum exempla & obseruationes congeffit SCHENCK.
Lib. 4. Observ. med. Obs. 12. 13 & 14.

pertinet, & dicitur ATRESIA illud vitii genus, quo medio quodam intercedente obstaculo ut-
cunque aditus, qui inter genitalia externa & in-
terna esse debet, & feminis per vaginam in vte-
rum accessus intercipitur. Est autem imperfo-
ratio duplex: alia integra, alia ex parte saltem
vias claudens; atque vtraque iterum vel conge-
nita, vel ex morbo quodam chirurgico, vulne-
re, vlcere, tumore alioue infortunio, vt partu
difficili & laborioso, oborta. Ceterum ipsi im-
perforationis modi varii sunt: Aliis interius ori-
fici-um vteri ex conformationis errore ita claudi-
tur, vt ne vestigium quidem rimae transuerfa-
lis appareat, sed haec ita concreta sit, vt cauum
quasi coecum vterus referat. Hae sunt, quae
concubitus quidem admittunt, sed frustraneum,
nullo enim modo concipere possunt, nisi accedat
operatio chirurgica, admodum difficilis hoc ca-
su. Deberi haec primae pravaeque conforma-
tioni, si experientiis & obseruationibus (s) sua
fides

(s) Natas enim nonnullas esse imperforatas recenset FABRIC.

fides non est neganda, in dubium vocari nequit. Interim tenera adhuc aetate primisque a natiuitate annis non protinus eiusmodi apparent, sed demum pubertatis vt plurimum termino, quo menstrua pati incipiunt. Tunc enim molimini-
bus menstruorum accedentibus ex plethora illa particulari ad peluim varia oriuntur symptomata morbosa, eademque subinde vehementia. Colligitur enim sanguis abundans, qui fueto more eliminari nequit, in vtero, cum abdominis duritie & expansione, vt hoc nomine grauiditatem nonnunquam talia mentiantur (*t*); superue-
niunt

HILD. *Lib. Obs. chir. Cent. II. Obs. 60. & 61. pag. 244. seq.*
it. DAN. SENNERTVS *institut. med. Lib. 5. P. I. Sect. 2. cap. 7.* quod & testatur PLINIVS *Histor Natur. Lib. 7. cap. 16. fol. 110.* Puellae IV. annorum exemplum narrat SIM. SCHVLZIVS *in Ephem. germ. D. I. an. III. Obs. 3. pag. 5.* & MAVRICEAV duarum, virginis XVII & puellae IV annorum, in qua vero operationem in profectiorem aetatem distulit, mentionem facit *Tom. I. Lib. I. cap. I. pag. 60.*

(*t*) Hoc argumentum illustrari potest historia a IOH. MVRAL-
TO

niunt porro, praeter iam memorata, praesertim cum temporis mora haec omnia possit exasperare (siquidem ipsa eiusmodi arcana muliebria satis ingeniose celare saepius student), ex laesa digestionem, borborygmi & crepitus ventris, appetitus irregularis vel deprauatus, nausea, vomitus; inde mammarum tumor, spasmi, varia incommoda hysterica, affectus convulsivi, (quae itidem fere sunt symptomata in illis, quae ob corporis constitutionem morbosam suppressione mensium laborant) quin imo ipsa tandem misera mors; cuiusmodi triste exemplum inter alios

C 2

refert

TO in *Ephem. germ. D. II. an. III. Obs. 151. pag. 296. recensita*; „*Octodecim annorum virginis imperforatae, quae*
„*tumore in pudendis laborabat insigni, cum retentione &*
„*ardore urinae, ventris duritie circa umbilicum, & ex-*
„*pansionem ad pubem usque, conatibus pariendo, ut de im-*
„*praegnatione nulli dubitarent; sed re propius perspecta,*
„*mox tumoris cum pudendorum labiis undique cohaesio, flu-*
„*ctuatio retenti sanguinis alia docuerunt, & facta demum*
„*operatio omnem virginis periclitantis pudicitiam vindica-*
„*vit.* Analogam fere morbi historiam atretae cuiusdam refert FABRIC. AB AQUAPENDENTE in *oper. chir. pag. 279.*

refert CASPARVS BAVHINVS (v), qui frustra applicato cauterio potentiali, totum, cum vita defuncta esset matrona nobilis, vterum sanguine grumoso & atro plenum inuenit. Aliis idem orificium membranula obtegatur (x), quae pariter imperforationem patiuntur integram, neque, nisi chirurgica opein ferat medela, vnquam concipiendi facultate praeditas fore, aestimandae sunt, recensitis symptomatibus pariter obnoxiae. Operatio hoc casu facilius multo, quam qui-

(v) in *Theatr. anatom. Lib. I. Cap. 39. pag. 133.*

(x) Conf. Cel. GEORG. HENR. EISENMANN *Tabul. anat. IV. de vtero duplici* in explicatione *Tabulae III. sub litt. (o)* ubi eiusmodi, praeter alia curiosa, membranam satis crassam, extremitatem cervicis vteri, qua in fundum vteri aperitur, inslar valvulae obturantem, in femina quinquagenaria, partum nunquam passa, se observasse testatur, ut ante cervicis dissectionem omnis in cauum fundi vteri transitus denegaretur MAVRICEAV *Tom. II. Obs. 231. p. 189. & Obs. 495. pag. 409.* plura exempla vna cum operationibus vid. apud HIER. FABRIC. AB AQVAPEND. *oper. chir. pag. 278.* IOH. ANDREAS A CRUCE *offic. Aur. Lib. 5. cap. 47.* HENR. VAN ROONHVYSEN *Observ. part. I. pag. 102. & 103.* PAVL. BARBETTE *chir. part. I. cap. 13.*

quidem priori est. Denique imperforatae integrae sunt, quibus hymen non perforatus ex toto obducit vaginam, sicque tum menstruis, tum membro virili viam praeccludit (y). Quodsi igitur hoc incommodo, onere famoso aeque ac commendabili, grauetur quaedam, neque alia quacunque ratione, vel ipsa viri cohabitatione, perforetur hymen (z), illud vitium incisionem poscit cruciatam, operationem facilem, & ne coalescant iterum continui solutiones, turundae applicationem. Quod attinet alteram imperforationis

(y) Conf. supra not. (t). DILLENIVS etiam in *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. VII. Obseru. 43. pag. 89.* de puella sesquienni habet, cui membrana hymen totam vaginam occluserat. In puella octo nata annos IOH. SCHMIED in *Ephem. germ. D. I. an. III. Obs. 124. pag. 198. & an. IV. & V. Obs. 157. pag. 199.* totum pudendum membrana inuenit obuolutum, relicto saltem minutissimo foramine.

(z) Id quod referente FABRICIO AB AQUAPENDENTE in *oper. chir. fol. 278.* non potuit praestari, quum accidit cuidam pedissequae, quam multi scholares frustra tentauerunt deflorare.

rationis speciem, quae ex parte saltem contingit, de illa, siquidem ut plurimum a partium laesione oritur, mox aptiori loco verba faciam.

§. VI.

Superfunt aliae quaedam causae, quibus haud minus sterilitas adstringitur, chirurgiam magis spectantes. Consona haec vitia localia sunt cum prioribus, atque adeo tum partes impraegnationi dicatas, ouaria, tubas, tum conceptus provinciam, vterum, varie afficiunt, tum denique in exteriori genitalium ambitu locantur: unde est, ut aliis alia sint occultiora, alia vero sensibus vsurpanda. Satis nempe compertum habent artis periti, vix aliquid, quin conceptionis statim sequantur turbae, in tubis Fallopiianis mutati contingere debere: Quare foecundae esse nequeunt, quibus, observante DOLAE0, callo quacunq; ratione oborto obstructae sunt illae tubae (a), seu quibus calculus quidam in tubis alicubi

(a) se aperuisse feminam sterilem, ait, *cuius tubae callo obstitae erant; in Encyclop. Lib. 5. cap. 5.*

cubi haeret (*b*). Idem sane nascitur effectus, qui a tubis ex prima conformatione imperuiis. Missis reliquis, ex quibus a causa externa, ut abdominis contusionibus, onerum ponderosorum gestationibus, lapsu ab alto, omnibusque in genere excessiuis motibus, & quae sunt similia, hae partes vitium capere possunt, liceat hic saltem pauca enumerare. Tubae Fallopii hydropem dari, compertum est (*c*), [quamuis valde rarus morbus sit: frequentius enim multo ipsa ouaria hoc morbo (*d*), cum variis vitiis, nonnunquam ad insignem fatis molem vsque (*e*) & interdum

(*b*) quin aliam, in qua tubas a calculo obstructas inuenit, prouti refert *loc. cit.*

(*c*) Notauit hunc morbum BLEGNII *Zod. med. gall. an. 80. pag. 60.* & BRECHTFELD in *Act. Hafn. an. 72. pag. 194.* qualem etiam morbum in ouariis & tubarum fimbriis obseruauit & depinxit RVYSCHIVS in *obseru. anat. chirurg. Obs. 83. pag. 109.*

(*d*) de quo VESLINGIUS habet in *syntagm. anat. Cap. VIII.* insigniora etiam huius morbi exempla apud BONETVM in *sepulchreto* collecta legi merentur.

(*e*) qualis ouarii hydropici elegantem habet figuram Ill. ALB. de HALLER *fasc. I. icon. anat. Tab. III. fig. I.*

interdum cum ascite coniunctim tentantur, ut mirum profecto sit, cum in statu naturali satis paruae molis sit ovarium (*f*), minorisque in eo conclusa ouula, in tantam sub morbofo statu vastitatem excrescere posse hydropicum (*g*), sed tantus est in eruendis huius morbi similiumque adeo latentium signis diagnosticis labyrinthus, quanta est ipsius medicationis difficultas. Similem morbum aemulantur interdum sic dictae hy-

(*f*) Haec tamen ovariorum magnitudo neque constans neque omnibus eadem est; sed pro indiuiduorum diuersitate modo maiora modo minora obseruantur ovaria: etenim REGN. de GRAAF de *organ. mulieb. Cap. 12.* „*maximam vero, ait, in iis mutationem facit aetas & coitus, in iunioribus namque animalibus minima sunt, ac in profectioribus maiora euadunt.* Speciatim de varia ovariorum mole conferri merentur Ill. ROEDERERI *Vteri humani icones*, nominatim *dimensionum ovarii tabula.*

(*g*) Conf. BONETVS *loc. cit.* SCHENCK *Lib. 4. Obs. med. & MAVRICEAV Tom. I. Cap. II. pag. 11.* se sinistrum speciatim ovarium mole hominis caput superans, XV librarum pondere in femina quadam vita exstincta inuenisse testatur, quam eandem observationem curatius exposuit *Tom. II. Observations sur la grosseur &c. Obs. 383. pag. 318.*

hydatides (*b*), quae sunt folliculi, lymphæ sca-
tentes, ex ouariis vicinisque partibus pendentes,
& ouulorum specie imperitos fallentes, quales
frequenter in theatro anatomico Gottingensi vi-
di: fit enim, ut in ingentem aliquando excre-
scant molem, & ipsis ouulis fraudi sint, sterilita-
temque pariant. Denique ouaria nonnunquam
scirrhis (*i*) laborant, siue ex culpa iam praesen-
tis scirrhi in eorundem vicinia enati malum oria-
tur, in mali consortium tractis ouariis, exsicca-
ta substantia, & turgentibus alias vesiculis, fuc-
co nunc destitutis; siue ex propria quadam di-
spositione, orta quacunque inflammatione, non
resoluta, neque in vlcus mutata, hoc malo v-
num

(*b*) Conf. REGNERVS de GRAAF *Lib. cit. cap. 12. pag. 301.*
IOH. MVRALTUS *Colleg. anat. Lect. 2. pag. 182. &*
NENTERVS *in physiol. cap. 2. pag. 44. seq.*

(*i*) ita dextrum ovarium scirrhosum vidit OTHO HEURNIUS
Obs. med. histor. 8. pag. 13. Steatomaticum aliud GOTHOFR.
KLAUNIGIVS *in Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. VII. &*
VIII. Obs. 64. pag. 141. observauit.

num alterumue afficiatur ouarium, quo casu, pro rerum euphoria foecunda nonnunquam perficitur conceptio, saepius vero, conspirantibus praesertim aliis morborum vexis, illius spes elumbis vellicatur.

§. VII.

De vteri porro vitiis dicturus, praeterire non possum illud principis medicorum HIPPOCRATIS effatum (*k*), qui pinguiorese feminas negat esse foecundas: sed errant, qui creduli harumque partium anatomes haud gnari, nimis huic indulgent asserto, & cum aliis (*l*) potissimum omenti crassitiem, quae vteri orificium premat, & hanc ob causam liberum virilis spermatis transitum deneget, in culpa habent, vel cum

(*k*) quod legitur *Seet. V. aphor. 46.* his verbis: „Quae praeter naturam crassae existentes, non concipiunt in utero, his omentum os vteri comprimit, & priusquam attenuentur, praegnantae non fiunt”.

(*l*) quale quid intellexisse videtur PANAROLVS *Obs. med. Pentecost. III. Obs. 10.* ubi eiusmodi exemplum feminae cuiusdam ceterum quoad omnem corporis habitum sanae profert.

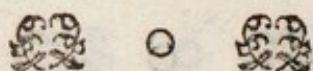
cum aliis ob nimiam pinguedinis copiam, circa haec loca speciatim vteri orificium collectam, concipiendi impedimentum inepte deriuent (*m*); siquidem nihil substantiae pinguedinis vlllo modo similis per anatomen ibidem locorum detegere valemus, & si raro forsan huius pinguedinis aliquid ibi locetur, pauca tamen est, adeoque mollis, vt obstaculo vix esse queat.

§. VIII.

Fide digniora multo sunt alia sterilitatis intuitu, quae de vteri morbis dici possunt, ita vt dubium mihi non restet, certissime illas foecundi feminis vim non percipere, quibus vel ex parte vel totus vterus scirrhusus (*n*) est: quomodo enim

(*m*) Conf. DIONIS *Traité general des accouchemens Lib. I. Cap. VII. pag. pag. 69.*

(*n*) de quo morbo Ill. ROEDERERVS pro more, id est ingeniose exposuit in peculiari dissertatione *de vteri scirrbo*, hic Gottingae habita an. 1755. Eidem causae feminarum aetate profectorum sterilitas naturalis adscribi debet. Conf.

enim vterus obstructus, durus, steatomaticus (o), cartilagineus (p), quin lapideus fere (q) conceptionem pati, fouere, nutrire illam atque continere potest, quum tamen ad munera haec fungenda

III. ROEDERERI *Icon. vteri granidi*. Ita & GERARD. BLAS. *Obs. med. part. I. Obs. 7. pag. 12.* septuaginta annorum virginis mentionem fecit, cuius vterus octodecim librarum pondere pinguedinem referebat cartilagineam. Scirrhum teterrimi odoris pure repletum TVDECIVS notat in *Ephem. germ. D. I. an. IX. & X. Obs. 176.* & MAVRICIUS HOFFMANNVS in *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. VII. & VIII. Obs. 127. pag. 296.* & *ibid.* ANDR. VSENBERTZIUS *Cent. IX. & X. Obs. 31. p. 65.* de vtero toto duro in substantia & scirrhuso vid. *Aët. med. Berolin. Decad. II. Vol. 4. pag. 71.* totum scirrhusum, vt cultro, quamvis acutissimo nonnisi vi discindi potuerit, SIM. SCHVLZIVS refert in *Ephem. germ. D. I. an. II. Obs. 60.* bina adhuc similia fere exempla notauit DETHARDING in *Ephem. germ. D. III. an. VII. & VIII. append pag. 69. seq.*

(o) Cuius observationem habet IOH. TACKIVS in *Ephem. germ. D. III. an. VII. & VIII. Obs. 152. pag. 274.*

(p) Ipsius vteri substantiam totam cartilagineam refert CNOEFFELIVS in *Ephem. germ. D. I. an. IV. & V. Obs. 57.*

(q) referente SCHENCK *Obs. med. Lib. 4. pag. 608.* & GEORG. HORSTIO in *oper. Tom. II. Lib. 2. Obs. 2. pag. 522.*

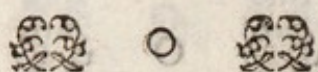
genda corpus vteri requiratur absolute spongiosum cedensque. Frequens interim malum est, & plerumque ab vteri inflammatione (r), quacunque ratione, vel ex partu difficili & frequentiori abortu (s), corruptis conceptionibus (t), vel alia vteri laesione caufata ortum ducit. Neque vero integrum semper vteri corpus graui hoc vitio laborat; nunc enim vnā alteramue partem, nunc fundum, ceruicem aliumue locum occupat (u). Praeterea facile erit perspectu, tan-

(r) testante PAVLO AEGINETA *de re medica Lib. III. cap. 68.* „in scirrhum induratur uterus, aliquando derepente, „nulla praegressa causa: plerumque vero inflammatione „praegressa, & neque soluta, neque in abscessum transmutata.

(s) quorum scirrhorum meminit MAVRICEAV *Tom. I. Lib. III. Cap. XII.*

(t) qualem vterum substantiae partim scirrhusae, partim glandulosae, putrida & nigricante materia repletum ex corrupta conceptione vidit REGNERVS de GRAAE in *Ephem. germ. D. I. an. I. Obs. 128.*

(u) de scirrho insignis magnitudinis, a fundo vteri incipiente, & ad os vteri desinente conf. GEORG. HORSTIVS in *oper. Tom. II. Lib. 2. Obs. 5. pag. 62.*

tantam causam non sine aliorum grauium symptomatum, menstruorum imprimis variarum turbarum (x), esse consortio. Observationum huc spectantium sylua fere est, neque dissentiunt in eo auctores, quod hisce praesentibus, iuncta esse nequeat concipiendi aptitudo (y); eoque minus in hoc argumento dubii haeremus, quum ipsa HIPPOCRATIS auctoritate haec omnia suffulcian- tur (z). Quod demum respicit huius morbitam diagnosin quam prognosin, qualis accommodata sit medicatio, qualis iustus mercuriali-
um

(x) de quibus apud HIPPOCRATEM *Lib. de superfoetatione* §. 13. & *de natur. muliebri* S. II. §. 30. 31. & alibi passim.

(y) impeditae ex scirrho uteri conceptionis mentionem fecerunt FABRIC. HILDAN. *Obs. chir. Cent. I. Obs. 65. & 66. pag. 57.* BARTHOLINVS *Cap. II. histor. 60.* RHODIVS *Obs. med. Cent. V. Obs. 65.* & casum habet MAURICEAV *Tom. II. Obs. 387. pag. 321.*

(z) *de natur. mulieb. loc. cit.* „si indurati fuerint uteri, non „concipit. & passim *de morbis mul.* spectant huc etiam MAURICEAV *Observationes Tom. II. 387 & 418.* utrobique enim post partum difficilem obstructio uteri scirrhusa sterilitatem peperit.

um vfus, haec omnia atque alia melius ex laudanda de vteri fcirrho differtatione addifcuntur.

§. IX.

Graues etiam morbi vteri hydrops (a) & tympania (b) funt. Vteri verus hydrops datur omnino (c), fed fatis rarus eft, atque periodicus, vt vel in cauo vteri, vel fpongiofa fubftantia aqua colligatur, & retenta fpasmo oris vteri per interualla, non raro menftruis fimilia, his interdum periodis euacuetur, interdum vero per infigne temporis fpatium contineatur, & gra-
vidi-

(a) de vteri hydrope proposuit KERKRING. *lib. cit. Obferu. 10.* ex TVLPIO, vbi vtrumque vteri cornu nouem circiter aquae purisque libras continuerat.

(b) cuius morbi hini exflant cafus in *Aët. Hafn. Vol. II. Obf. 43. pag. 136.* Conf. etiam *Ephem. germ. D. II. an. V. Append. pag. 57.* & MAVRICEAV *Tom. II. Obf. 105. pag. 87. & Obf. 110. pag. 90.*

(c) fic Auguftae in mulieris textricis vtero aquae poft mortem vna cum multis peritis fupra fexaginta menfuras auguftanas reperit ANDR. VESALIUS, nullibi circa inteftina praefente aqua, neque oedematofa in pedibus manibusue tumore. vid. *eiusd. Anat. Lib. V. cap. 9. pag. 394.*

viditatis simulacris & peritissimos saepe (d) decipiat. Tympanitis nomine intellectum volo morbum chronicum, quo abdomen spastice tumet, & percussum sonitum edit, cuius sedes tam in intestinis, quam in ipso cauo abdominis atque uteri est: hinc, quia ut plurimum cum uteri ovariorumque vitiis sympathicis coniunctus est, vno alteroue horum afflicta ad concipiendum vix valet.

§. X.

Neque minori iure steriles habendae sunt, quae uteri (e) vel vaginae ulceribus (f) laborant; qui-

(d) fatente ipso DE LA MOTTE *Traité complet des accouche-mens Lib. I. Obs. 16. pag. 42.* qualem casum etiam habet BONETVS in *sepulchret. Lib. III. Sect. 21. Obs. 55. pag. 1140.* & similia multa sub grauiditatis larua annotauit *ibid. pag. 1130. seq.*

(e) Cuius notatu digna exstat relatio in *Ephem. germ. D. III. an. IX & X. Obs. 154. pag. 280.* ita & uteri cervicis vlcus in muliere iuencula & sterili obseruauit FELIX PLATERVS *Obs. Lib. II. pag. 480 & pag. 476.* vlceris uteri & vesicae cervicis exemplum refert. de utero inflammato ex furore uterino, quae inflammatio ad tubas & ouaria transiit vid. *Ephem. germ. D. III. an. Vet. VI. Obs. 124. pag. 253.*

(f) qualis vlceris in vagina virginis historia atque sanatio exstat in *Commerc. Litt. Nor. an. 1731. specim. VI. pag. 43.*

quibus polypus alicubi genitalium haeret (*g*);
 quibus obstaculum est omnis alius tumor (*h*),
 fungus circa vteri cercicem excreescens (*i*) & farco-
 ma (*k*) totum vaginae ambitum occupans, foras-
 que propendens (*l*); caro excreescens (*m*), maxi-
 me

(*g*) cuius polypi vterini carnosissimi meminit RVYSCHIVS *lib. cit.*
Obs. 6. pag. 12. seq. quem aquae ac alios RVYSCHIVS *ibid.*
 delineavit. de polypo exiguo in cauitate circa vteri fundum
 reperto conf. *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. IX. & X. pag.*
509. & 517.

(*h*) vid. FABRIC. HILD. *loc. cit.* & MAURICEAV *Tom. I. Lib.*
I. cap. XXV. p. 181.

(*i*) Conf. TVLPIVS *Lib. III. Obs. med. cap. 33. pag. 247. & cap. seq.*
pag. 251. & KERKRING specileg. anat. Obs. 53. pag. 113. seq.
& Ephem. germ. D. I. an. II. Obs. 121. pag. 199. & ibid. D.
II. an. II. Obs. 176. pag. 413.

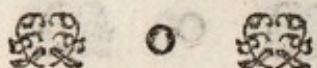
(*k*) differunt sarcomata a fungis ratione magnitudinis, & apud
 CELSUM *Lib. VI. cap. 18. no. 11.* vno nomine fungorum
 veniunt.

(*l*) de quibus KERKRING *specileg. anat. Obs. 53.* BONET. *anat.*
pract. Lib. III. S. 22. Obs. 7. MEEKREN *Observ. med. chir.*
cap. 54.

(*m*) cuius historia refertur a CASP. THEOPH. BIERLINGIO in *E-*
phem. germ. D. I. an. II. Obs. 208. pag. 310. de excreescencia,

E

vteri

me carcinodes; clitoridis prominentia maior⁽ⁿ⁾ & monstrosa, quaeque eius generis alia sunt. Facile quisque, qui horum iuncta symptomata, & ea, quae inde enasci possunt, recte ponderat, persuasus erit, omnem hisce sub vitiis localibus, frequentissime saltem, denegari conceptionem; vel enim mali vis, & indoles maligna, vel morbus comes, & hinc vtrumque symptomatum consortium, foecunditatem recusant, vel & genitalium eo usque, vt insequatur conceptio, commercium fieri nequit, quin atrocissimi dolores summique oriantur cruciatus. Non omnem quidem haec mala chirurgica curationem respuunt, interim, quamuis sanetur vel tumor, vel vlcus &c. frequentissime tamen contingit, vt aliud supersit incommodum; vnde olim denegetur conceptio, prouti memorabile refert exemplum DE LA MOTTE in obseruatione quadam, vbi per abscessum

uteri prolapsum mentiente, obseruationem refert THOM. BARTHOLINVS *Histor. anat. Cent. II. histor. 58. pag. 239.*

(n) cuiusmodi steriles annotatae habentur apud PLATERVM *Obs. 6. & TVLPIVM Obs. med. Libr. III.*

scessum in latere orificii vteri interni, facta cicatrice, in oppositum latus distortus fuit naturalis orificii situs.

§. XI.

Laesiones praeterea partium genitalium, vteri vulnera (o), quin eius amputatio (p), non possunt non steriles reddere feminas. Superfunt laesiones, quae sine omni culpa obstetricantis a partu difficili saepenumero & laborioso partibus genitalium vtriusque generis detrimento iunguntur. Rarum scilicet non est, feminam partum perquam difficilem passam & superstitem, variis, genitalium habitum mutantibus, malis affici (q), cuiusmodi speciatim laesiones vteri cervici, ori-

E 2

ficio

(o) Conf. *Ephem. germ. D. I. an. IX. & X. Obs. 65. pag. 155.* adiecta simul curatione & *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. V. Obs. 56. pag. 87. seq.*

(p) Vteri resecti casus refertur a GEORG. VOLKAMERO in *Ephem. germ. D. I. an. VII. & VIII. Obs. 73. pag. 102.* it. conf. LVD. MICH. DIETERICH'S *Rede von einem wahren Vorfall und darauf glücklich unternommenen Absetzung der Gebärmutter. Regensp. 1745.*

(q) Conf. MAVRICEAV, *Tom. I. Lib. III. cap. VIII. pag. 400. seq. & Tom. II. passim* exstant observationes.

ficio atque vaginae contingunt, quibus fit, ut laceratae partium fibrae vel totae concrecant, vel productis laciniis, relictisque hiatibus iungantur, atque adeo vel integra (*r*), vel partialis saltem oriatur imperforatio (*s*). Prophylaxis huius mali cannula amplior multiforis est, quae quippe novos coalitus optime praecauet.

§. XII.

Sed futurae vel conceptionis vel sterilitatis respectu dispiciendum, qualis sit viarum naturalium clausura? quodsi enim atresia orta est integra, alia non est aestimatio, quam quae superius tradita: sin vero quoad partem facta, futuram, testantibus observationibus (*t*) & experientia

(*r*) Conf. FABRIC. HILDAN. *Lib. Obs. chir. Cent. VI. Obs. 67. pag. 581.*

(*s*) quorsum congruentes observationes spectant, quae passim apud DE LA MOTTE *Traité complet des accouchemens* leguntur, speciatim *Obs. 337.* feminae cuiusdam, cui in partu difficili vaginae labia &c. dilacerata & coalita erant, per operationem restitutae.

(*t*) Conf. DE LA MOTTE *lib. cit. Obs. 338.* ubi in femina, quamvis

rientia assertrice (*u*), conceptionem haud impedit. Scilicet nil impedit, quo minus foecunda vis feminis in vterum & ouaria nonnunquam penetret (*x*). Inter obstetricatores DE LA MOTTE (*y*) in explicandis hisce phaenomenis hypothese de aura feminali multum tribuere videtur; sed cum alii (*z*) complures non desint aliter sentientes,

facta

uis ex praecedenti partu laborioso vaginae cohaerentiam passa fuerit, nihilominus denuo grauida, eandem instituit operationem, qua foetus exclusio acceleretur.

(*u*) Ill. enim ROEDERERVS eiusmodi puellae exemplum, ad instantem usque partum hymene imperforato adeo, ut vix calami crassitiem admitteret, praeditae, retulit. Analoga historia legitur apud MAVRICEAV *Tom. II. Obs. 489. pag. 495*, ut & *ibid. Obs. 583. p. 481*.

(*x*) FABRIC. HILDAN. *Lib. Obs. chir. Cent. III. obs. 69. pag. 224. exempl. II.* atretae cuiusdam casum refert, cui, quamvis collum matricis membrana satis valida, foraminulis tamen ad expurgandos menses pertusa, clausum esset, sexto post factam operationem mense, infantem sanum ac maturum genuit, ergo semen hoc casu exigua haecce foraminula transiit.

(*y*) *Traité complet des accouchemens Lib. I. Cap. V. pag. 27.*

(*z*) inter quos vnice MAVRICELVM voco, uti ex ipsius observationibus *Spho Diff. XII.* citatis videri licet.

facta saltem enarrare, omnemque ceterum mittere hanc litem mecum constitui.

§. XIII.

Differt operatio pro mali genio: facilis admodum, si naturalium viae media membranula inter se cohaerent, decussatim incidendo illam (a), adhibita cautione, ne vrinae iter aliaue violentur, turundam immittendo vel siccam, vel digestiuo quodam inunctam, atque fascia firmando: difficilior, si ipsi parietes inter sese concreuerunt; tunc enim scalpello prouide incisio fieri debet ad lineam rectam, satis ampla, medendum haemorrhagiae forsan superuenienti (b), & reliqua perficienda sunt ad regulas vulnerum generaliores, vnde facile patet, difficiliorem etiam multo in vteri ore insitui operationem, quamuis fere omnes eadem sint encheireses.

§. XIV.

(a) qualis CELSI methodus est. conf. *Lib. VII. Cap. 28.*

(b) Conf. CELSVS *loc. cit.* qui linamenta in longitudinem implicita, aceto saturata inmittere iubet.

§. XIV.

Quibus grauidis hoc malum contigit, illis cautela sit, vt operationem patiantur ante instantem partum (c). Caput quidem dolorum vi compressum, exteriora versus tendens, facili hanc ipsam operationem perficere posset negotio (d); interim praestat, vt artis ope labia se-
iun-

(c) MAURICEAV Tom. II. Obs. 489. hoc casu monet, vt obstetrix digito hanc membranam dilaceret.

(d) cuius rei historiam recenset GVIL. HARVEIVS in exercit. de generatione & partu pag. 360. „Noui, inquit, mulierem, „quae a difficili & laborioso partu integrum vaginae ambitum internam laceratum atque excoriatum habuit, adeo, vt, finito puerperio, licet grauida denuo fieret, tamen „non solum orificii pudendi latera iuxta nymphas coalescerent, sed totius quoque vaginae cavitatis usque ad internum matricis osculum prorsus conuinceretur: unde nec virili membro, nec specillo quidem ingressus patuit, neque „menstruorum fluxui egressus. Instante itaque pariendi tempore, torquebatur misella per quam miseris modis, omnemque spem depouendi sarcinam abiecerat: quare ordinatis rebus suis, amicis praesentibus valedixit. Cum ecce inopinato, robusti admodum foetus summo conamine totus ille

iungantur, ne foetus forsan praeter necessitatem
vel in ytero retineatur (e), vel violenter prorumpens

„tractus dirumpitur, sitque insperatus partus; & validus
„infans, sibi matrique suae salutis autor existit; viamque
„apertam aliis post nascendis reliquit. Idoneis enim adhi-
„bitis remediis, mater pristinam valetudinem recuperavit.

Atque aliud *ibid.* addit exemplum magis memorabile, his
verbis: „Serenissima Angliae Regina equam candidissimam,
„formaeque eximiae dono acceperat: eiusque genitalia (ne
„ab equis admissariis inita corporis gratiam, atque equi-
„tandi usum admitteret) equisones (ut fieri solet) anulis
„ferreis infibulauerant. Eadem vero, (nescio quo pacto, nec
„custodes mihi modum iudicare poterant) facta est grauida;
„tandemque, cum nihil tale suspicarentur, noctu peperit,
„pullusque viuens mane ad matris latera conspicitur. Id
„cum mihi nunciaretur, adii illico locum, vidiq; ambo vul-
„vae labia anulis confuta, totumque pudendum versus fini-
„strum latus detrusum, abruptum, & a dextra coxendice
„laceratum adeo; ut, soluta, per incredibilem foetus vim,
„partis robustissimae unitate, facile ei per ingentem illum
„hiatum exitus patesceret. Tantus scilicet est maturi vege-
„tique foetus vigor & efficacia.

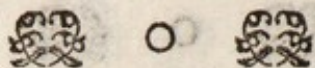
(e) vid. DE LA MOTTE lib. cit. obs. 339. & 340. vbi in partium
genitalium cohaerentia semper exercuit operationem, ne
partus diutius moretur, sed foetus citius eo, & minori cum
matris periculo in lucem ederetur.

pens genitalia laceret. Quae restant causae externae, leuioris momenti sunt: si forsan pudendorum viae angustae nimis (*f*), seu vagina arida nimis veneris exercitium ob dolorum in coitu prae voluptate incommodum sperneret, his facile ex indicatione consulitur.

§. XV.

Quum vero concipiendi aptitudo ex fluxu menstruo potissimum diiudicanda sit, & aetatis discrimen semper foecunditatis ratio sequatur, fieri aliter nequit, quin ex aetate sterilitatem, pariendique facultatem assumemus temporariam. Quem enim fugit, tenerioris aetatis cum nimis profecta aetate eadem esse phaenomena: siquidem omnis puella cum vetula sterilis est, quae media aetate vtraeque sunt foecundae. Quas quidem causas naturales non omni attentione indignas fusius paulo attingere liceat. Lunarium autem

(*f*) de quo incommodo MAURICEAV loquitur *Tom. I. Lib. I. Cap. I. pag. 59.*

autem purgationum causas explicare vix scopum impleret; hinc maxime de menstruorum termino, quatenus conceptionem & grauiditatem respicit, verba facere e re erit.

§. XVI.

Menstruationis tempus pubertatis terminus est: scilicet cum puberes fiunt virgines, sanguinis congestio versus genitalia dirigitur turgescencia, ipsaque effluit. Hoc quidem contingit ut plurimum circa annum XIV-XV: interim non omnibus commune idem tempus (*g*) est, sed excipiuntur

(*g*) Decimo aetatis anno prorumpentes menses annotatae in salacissima quadam sunt in *Ephem. germ. D. I. an. III. Obs. 151. schol. pag. 274.* Idem refert LENTILIVS in *Ephem. germ. D. III. an. Vet. VI. App. pag. 119.* Undecimo aetatis anno menstruatas nouisse puellas testatur DAN. SENNERTVS *Pract. med. Lib. IV. part. 2. Sect. 2. cap. I.* & plerumque salaces fuisse addit. IOH. RHODIVS *Obs. med. Cent. III. Obs. 48. pag. 144.* ut & BAL. TIMAEI a GULDENKLEE. *Obs. Lib. IV. Cas. 13. pag. 211.* virginis meminit, aetatis anno undecimo menstruatae, quae cum duodecimo anno nupserit, plurimum postea liberorum mater fuisset. Duodecimo aetatis an-

piuntur utique, quae dispositione prae reliquis singulari huicque naturali excretionis actu magis minusue adaptata utuntur: quin si obseruatorum libros (f) euoluimus, mira plane edocemur: par-
tim

no menstruatae exemplum refert FABRIC. HILDAN. *Obs. chir. Cent. II. Obs. 60. pag. 135.*

(b) Puellarum enim annorum nouem & octo menstruatarum exstant obseruationes in *Ephem. germ. D. I. an. IV. & V. Obs. 23. pag. 25. & ibid. D. II. an. V. Obs. 78. pag. 184. vid. etiam BARTHOLIN. Hist. anat. Cent. III. hist. 91. MAVRICIAEAV Tom. II. Obs. 392. pag. 230. Act. Hafn. Vol. I. an. 79. pag. 161. Annorum septem & sex copia pariter obseruationum est, in *Ephem. germ. D. III. an. VII. & VII. Obs. 140. pag. 259. Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. & II. Obs. 42. pag. 111. Journal des sçavans Tom. XI. pag. 138. Ephem. germ. D. II. an. V. Obs. 78. pag. 184. D. I. an. III. Obs. 114. pag. 185. KERCKRING. Specil. anat. Obs. 12. pag. 32. Quinque quatuor annorum vid. BARTHOLIN. Hist. anat. loc. cit. *Ephem. germ. D. I. an. VI. & VII. Obs. 63. pag. 91. ut & D. III. an. VII. & VIII. Obs. 140. pag. 267. Journal des sçavans Tom. II. pag. 39. 112. TVLP. Obs. med. Lib. III. cap. 36. pag. 256. Aetate trium & duorum annorum in *Ephem. germ. D. I. an. III. Obs. 114. pag. 185. & ibid. an. IX. & X. Obs. 27. pag. 84. STEPHAN. BLANCARD. Collect. med. physic. Cent. I. Obs. 81. Vnius anni puellae menstruatae exstat casus in STAL-****

tim vero hi casus praeternaturales & morboſi (i) ſunt, partim, quamvis naturales, rari ſatis, ut valeat hic omnino: *quae maxima ex parte ſiunt, ea maxime ſecundum naturam ſunt.*

§. XVII.

Quibus itaque ſueto tempore menſtrua contigerunt, iis, ut prolem concipiant, corpus diſpoſitum eſſe, & ceſſante fluxu menſtruo concipiendi facultatem ceſſare (k), recte iudicamus: non obſtante obſervationum fide, quamvis alia

non-

PART. VAN DER WIEL *Obſ. rar. Cent. I. Obſ. 77.* Recens natarum exempla leguntur apud KERKRING *Lib. cit. Obſ. 87.*
BOHNIVM *Circul. anat. phyſiol. Progymn. 16. pag. 243.*

(i) Quorſum puellae hiftoriam refero recens natae, quae menſtruum fluxum paſſa, conuulſionibus demortua eſt. vid. *Commerc. Litt. Nor. an. 1734. hebdom. XLIV. pag. 347.*

(k) Quod confirmatur a GEORG. ERNEST. STAHL *Theor. med. phyſiol. Sect. I. membr. 8. pag. 384.* hiſ verbis: „Excretio ſanguinis menſtrui habet illud peculiare, ut cum pubertate feminina ſeſe exerat, quo conceptioni idoneae ſiunt ſemellae, & deſinat iterum & euaneſcat, quo tempore feminae concipere deſiunt.“

nonnunquam, sed rarior, doceat experientia. Iuniores autem quasdam, antequam menstruatae sint, concipere, non est, quod miremur: siquidem non adeo stricte requiritur, ut menstrua semel & pluries apparuerint, sed sufficit ad concipiendi facultatem, iam adesse dispositionem ad menstrua (D),
vte-

- (D) Quorsum spectat observatum BINNINGERI *Lib. Obs. & curat. Cent. II. Obs. 55. pag. 188.* Mulieris cuiusdam, quae iu-
nenis, decimo quarto circiter aetatis anno viro nupsit, mox
concepit & peperit, quum teste marito ipsaque affirmante, an-
tea nunquam fluxu menstruo tentata fuisset. Similem fe-
minae XVI. annorum nondum menstruatae, tamen graui-
dae, observationem habet MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. X. pag. 54. & Tom. II. Obs. 393. pag. 326.* Et feminae
XIII. annor, quamvis nondum menstruatae, tamen graui-
dae meminit DE LA MOTTE *Trait. complet des accouch. Lib. 1. Cap. IX. Obs. XXIII. pag. 52. seq. & ibid. Obs. XXIV. pag. 53.* idem refert de femina XVIII. annor. Conf. etiam *Ephem. N. C. Vol. I. pag. 203.* Variolarum vindicibus. de HAHN *Diss. de morbillis, & IAC. DENYS Verhandelingen over bes-
ampt der Vroed-meesters en Vroed-Vrouwen Cap. IV. pag. 79.* notat, in asia feminas nonnunquam ante menstrua con-
cipere

rum esse spongiosum, & nifum illum adesse, qui praecedere solet menstrua primum erumpentia: id quod exemplis illarum, nimis fertilium, quae vix peracto puerperio, denuo concipiunt durante lactationis stadio, antequam menstrua erumpant, adeoque in perpetua quasi grauiditate versantes, hanc excretionem impediunt, illustratur.

§. XVIII.

Incertus autem vltimae menstruationis finis est, prouti primae eruptionis vacillans limes: Vulgo quidem menstruationis terminus circa aetatis annum XLV absoluitur, sed pro temperamenti, naturae virium, similiumque circumstantiarum varietate & hoc naturae negotium differt (m), vt vix regulas tradere, & omnem rem curatius

cipere, & in vniuersum menstrua rariora esse & parciora. KLEIN in *Libr. de aëre, aquis & locis agri Eibacensis*, memorat plures ibi dari feminas, quae nunquam lunarem ex vulua expertae sunt purgationem, non impedita fertilitate. S. II. pag. 250. S. III. p. 184.

(m) Mirae admodum apud auctores exstant observationes. Ita sexa-

ratiſſe determinare quis valeat. Interim hoc
 probe tenendum eſt, citius eo lunare tributum
 ceſſare, quo ocyus puella fluxum experta fuerit;
 In Hiſpania enim ubi mature fatiſ hunc fluxum
 experiuntur virgines, cito etiam deſinit, ita vt
 XXX. aetatiſ anno tota frequenter perioduſ ab-
 ſoluta ſit. Quo etiam ſaepius femina edidit par-
 tum, eo maturius ſemper cum fluxu menſtruo
 ceſſaturam in ipſa foecunditate eſſe: vnde e-
 etiam ſit, vt virgines quam diutiſſime menſibus
 gaudeant, ſequē illoſ pati adhuc, quamuiſ adſe-
 neſcentēſ, ſaepius, niſi maluſ doloſ ſit, affirmant.

§. XIX.

ſexagenariae adhuc menſtruatae caſum refert RHODIVS
Obſ. med. Cent. III. Obſ. 48. pag. 144. In femina ſexageſimum
 ſeptimum annuſ agente menſeſ obſervatoſ habet LENTI-
 LIVS in *Ephem. germ. D. III. an. V. & VI. App. pag. 118.*
 ſeptuagenariae mentionem facit SIM. SCHVLZIVS in
Ephem. germ. D. I. an. III. Obſ. 151. pag. 274. Septuaginta
 ſex annorum vxoriſ adhuc menſtruatae meminit BRVCKE-
 LIVS in *Ephem. germ. D. I. an. IX. & X. Obſ. 9. pag. 46.* Et
 conferri adhuc merentur *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obſ.*
42. pag. 110. & ibid. Obſ. 115. pag. 239. vt & Cent. VI. Obſ. 74.
pag. 333.

§. XIX.

Vltimum aequè finem, ac primam eruptionem variae molestiae comitari solent. Minuitur sensim sensimque vltimis periodis fluxus, tandem propter vasorum & fibrarum stricture penitus non amplius apparet. Quamuis vero vterus tum ita comparatus sit, vt vias claudat, sanguinique irruenti praepediat iter, plethora tamen peculiaris illa ad peluim nondum vna sublata est, quare feminae valetudinariae fiunt vario modo; protrahuntur enim congestiones, ibique locorum facile stagnantes, non vno modo symptomata morbofa illis grauidarum analoga, bonas vetulas vana spe decipientia (n), abdominis, mammarum inflationem, nauseam aliaque pariunt; sed dum in vigore versatur hic morbus, vltima scena, haemorrhagia vteri, critice superuenit, succedaneas humorum collectiones expurgans, omnemque ex improviso bonae causae spem conterit, quo demum peracto stadio, aut fausta valetudine

(n) Conf. MAURICEAU Tom. I. Lib. I. Cap. VI. pag. 95.

ne fruuntur & obefiores vt plurimum fiunt, aut naturae viribus destitutae, recurrentibus praefertim haemorrhagiis phthificis in ipsam phthisin incidunt (o) vel apertam vel latentem.

§. XX.

Quamuis autem menstrui sanguinis quantitas pro indiuiduorum natura, integris nihilominus concipiendi pariendique viribus, varia esse possit; excipiuntur tamen proprie sic dictae viragines (p). Praeter illud enim, quod ad viro-
rum naturam fere accedentes (q), coloris aliquando sint fusci, corporis compacti, mammarum solidiorum, minorum, vocis grauis, fortiores, hirsutiores, quin barbatae interdum fiant, vel
nullos

(o) Conf. ANDR. PASTA Diff. *sopra i menstrui delle Donne* Bergam. 1759.

(p) de quibus FELIX PLATERVS *Prax.* Tom. I. Cap. 14. pag. 504. loquitur: „Quibus menses, quod tamen rarum est, „nunquam fluxerunt, ideo, quasi virilem naturam induis- „sent, viragines dicuntur.

(q) Teste iam AETIO *Serm.* 26. Cap. 51.

nullos plane menses patiantur, vel parcissime
 faltem menstruatae sint, quamuis ceteroquin sa-
 nae, vterum habent naturali modo induratum
 & quasi scirrhum, vt hoc nomine concipere
 nequeant, quamuis & hic non sileant obseruatio-
 nes in vtramque partem (r): omnium instar illud
 autem

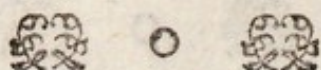
(r) Ita factae conceptionis exempla sine vlllo fluxu menstruo an-
 tea passo legimus in *Ephem. germ. D. II. an. IV. Obs. 126. pag. 249.* matris foecundae annorum XXVII, quae quamuis
 durante virginitate fluxu menstruo laborauerit, per totum
 matrimonii tempus illo nunquam tentata fuit, licet aliquot
 peperisset liberos: & *ibid. D. II. an. I. Obs. 41. pag. 114.* ra-
 rus itidem casus exstat trium filiorum matris, nec cum vir-
 go esset, neque in matrimonio, neque per, neque post
 partum menses aut lochia passae. Sic etiam de matre o-
 mni anno foecunda nunquam menstruata refert DOLAEVS
 in *Ephem. germ. D. I. an. VI & VII. Obs. 64. pag. 92. & ibid. D. I. an. III. Obs. 265. pag. 479.* femina quaedam XXX. an-
 norum sex liberorum feliciter enixorum mater euasit sine
 vlllo fluxu menstruo & ne quidem lochia fudit. & *ibid. Obs. 132. pag. 243.* de femina loquitur, quae nunquam habuit
 menses, quum tamen bis vtero tulerit; & FRAVNDORF-
 FERS mulieris cuiusdam XXXV. annum agentis in vita
 sua nunquam menstruatae, quamuis foecundae, meminit in
Ephem.

autem tenendum est : rarioribus hisce frequentiora toto die non fisti obseruata.

G 2

§. XXI.

Ephem. germ. D. III. an. VII. & VIII. Obs. 19. pag. 38. & ib. Obs. 41. pag. 65. similis fere exstat casus : bina etiam factae conceptionis sine ullis mensibus praeuiis exempla habet L A M - Z O N V S in *Ephem. germ. D. III. an. I. Obs. 23. pag. 47. seq.* Alia multa congeffit S C H E N C K I V S *Obs. med. Lib. IV.* plura etiam legi possunt apud R I E D L I N. *Lin. med. an. 1699. mens. Octobr. 1636.* R E V S N E R *Obs. med. pag. 99.* apud V E L S C H. *pag. 55.* & notabilem adhuc historiam refert F A - B R I C. H I L D A N. *Lib. Obs. chir. Cent. V. Obs. 41. pag. 427.* feminae, quae septem feliciter peperit liberos, quamuis nunquam fuisset menstruata. Contra viraginum iure sterili-um exstant casus apud S I M. S C H V L Z I V M in *Ephem. germ. D. I. an. VI. & VII. Obs. 159. pag. 224.* feminae cuiusdam XXVII annorum, nunquam menstruatae, neque cum virgo esset, neque in matrimonio, quae vero nunquam etiam genuit prolem. Ita & L E N T I L I V S in *Ephem. germ. D. III. an. VII. & VIII. App. pag. 139.* in muliere mensium defectum vna cum perpetua sterilitate obseruauit; quod & simile videre licet in *Miscell. medic. pract. pag. 249.* H A E S - B A E R T habet historiam mulieris sterilis, cui neque durante virginitate, neque cum viro nupta esset, men- strua fluxere. Alia multa refert exempla R H O D I V S *Obs. med. Cent. III. Obs. 47. pag. 144.* M A V R I C E A V *Tom. II. Obs.*

§. XXI.

In causas huius menstruorum defectus dum inquirimus, attendendum, num a dispositione connata ortum traxerit malum, an vero morbus quidam imi ventris potissimum obstructorius praecefferit, qui, nisi iam adsit, facile subsequitur, & quibus omnibus pro rerum facie morbi-que euphoria ex suis indicationibus consulendum. Nonnunquam etiam mariti cohabitatione vel conceptione menstruorum clausi fontes aperiuntur (s). Hic multum potest vitae ge-
nus

Obs. 232. pag. 189. feminae sterilis refert casum nunquam menstruatae, hydropse demum exstinctae. Se etiam frequenter feminarum viraginum, quae ad conceptionem per omne matrimonium ineptae fuerunt, casus observasse retulit Ill. ROEDERERVS.

(s) Conf. PECHLINVS *Obs. med. phys. Lib. I. Obs. 35. pag. 83. seq.* & FRANCISCI PAVLLINI *Obs. med. phys. Cent. IV. Obs. 35. pag. 452. seq.* habet de ancilla rustica XL. annorum, quae nunquam antea menstruata, mox primo cum marito concubitu menstruata facta est, atque duas dein peperit filias. DE LA MOTTE *Lib. I. Cap. IX. Obs. XXIV. pag.*

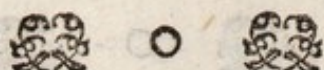
nus & climatis differentia. Laborum enim industria sub coelo praesertim calidiori secretiones reliquas omnes auget, & plethoram consumit, ut particularis illa in vterum vel insensibilis vel parca fatis sit. Ita enim notum est, feminas rusticas, laborioso vitae generi assuetas, multum sudantes, vel plane non, vel parum menstruatæ esse.

§. XXII.

Verum enim vero, cum ad foecundam conceptionem eiusque in vtero confirmationem menstruorum mediocritatem requiri, doceat experientia; aliae vicissim dantur feminae, quibus menstrua adeo copiosa sunt, ut haemorrhagiarum nomen

G 3 potius

53. feminae XVIII. annorum casum refert, ante conceptionem nunquam menstruatae, ea vero facta, menses mox apparere. HENR. a DEVENTER in *oper. chir. Part. I. Cap. XV. pag. 54.* refert, feminam nunquam menstruata fuisse, nisi foecundatam; & in *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. VI. Obs. 75. pag. 335.* femina ceterum optime valuisse dicitur & virgo fuisse menstruata, post matrimonium menstrua cessasse & solum ab impraegnatione rediisse, cuius signa fuerint.

potius mereantur (t). Eiusmodi feminae, cum variis viscerum officinae chylicatoriae vitiis laborent, eademque de causa variis symptomatibus spasticis haud careant, hystericae plerumque sint, hypochondriacae, animi pathematibus facile obnoxiae, latenter phthisticae, steriles simul habendae sunt. Quum enim haec menstrua nullam feruent periodum, paucis diebus plus minus, quantitate vero semper iusto maiori redeant (u), non modo neruorum varias imbecillitates patiuntur, & hinc lente contabescunt, sed & conceptionem factam forsan, & per breue tempus retentam, recurrente illo fluxu haemorrhagiae vteri aemulo, quasi per abortum, inter primum alterumue mensem utplurimum factum, profundunt, ut hac ratione per complures annos aliquando conceptionis & abortus alterna series se se excipere possit.

§. XXIII,

(t) DE LA MOTTE *Lib. I. Cap. VI. Obs. IX. pag. 17.* utriusque generis naturae excedentes feminas annotavit steriles.

(u) Testantibus haec & similia BARTHOLIN, *Lib. cit. Cent. III.*

Hist. or.

§. XXIII.

Similes harum prope modum sunt feminae, quae largiori laborant fluore albo (x), maxime vterino a partu difficili oborto. Alius enim est fluor albus vterinus, alius vaginalis: Ille in congestionem consistit mucosi humoris, albidi, satis diluti, & nisi a partu difficili inductus, metastasi cuidam in haec loca originem debet, atque ex ipso vtero destillat, conceptionem potissimum impediens, quia vna cum hoc stillicidio sperma mox ablutum foras elabitur; Hic nulli aetati parcens (y), penis catarrho analogus, vberior muci ex vaginae sinubus secretio est, iterum ex metastasi quadam, vel ex contagio venereo ortus

Histor. 3. pag. 22. & Cent. II. Histor. 42. pag. 206. seq. RIVER. Obs. med. Cent. IV. Obs. 86. pag. 57. aliisque.

(x) Conf. MAURICEAU Tom. I. Lib. I. Cap. I. pag. 58. & *ibid. Lib. III. Cap. XXII. pag. 460.* Sterilitatem a fluore albo vna cum melancholia vterina feliciter curatam notat MYRALTUS in *Ephem. germ. D. II. an. I. Obs. III. pag. 274.*

(y) MATHIAS NESTERUS enim in *Ephem. germ. D. I. an. VIII. Obs. 25. pag. 46.* casum refert puellae octennae fluo-

tus, plerumque cum variis circa genitalia symptomatibus, excoriatione aliisque coniunctus: Quod tamen malum, nisi maiori in gradu adsit, conceptionem vix vetat (z).

§. XXIV.

Horum omnium si nulla in feminam cadit culpa, & nihilominus viro nupta matrimonium transigat infoecundum, in relatiuam inquirendum est sterilitatem; etenim non alterius saltem coniugis, sed vtriusque requiritur foecunditas (a).

Vter-

re albo laborantis. Septem & nouem annorum puellarum exempla refert MAURICEAU *Tom. I. Lib. III. Cap. XXII.*

pag. 457.

(z) Ita apud MAURICEAU *Tom. II. Obs. 178. pag. 141.* legimus, mulierem per totam grauiditatis suae periodum fluore albo laborasse. & *ibid. Obs. 195. pag. 156.* fere idem. & *Obs. 218. pag. 175.* gemellorum partus meminit, matre per omne grauiditatis tempus fluore albo laborante. Verum in *Ephem. germ. D. II. an. I. Obs. III. pag. 279.* refertur casus mulieris, quae per triennium sterilis vixit ob fluorem album, quo laborabat.

(a) Id quod videri licet apud DE LA MOTTE *Lib. cit. Obs. X. pag. 17.* & alia refertur historia priori similis *ibid. pag. 18.*

Ita

Vterque quidem per se spectatus foecundus esse potest, minus autem in relatione ad se inuicem, quo interdum fieri potest, vt mulier ex alio concipiat viro, maritus aliam impraegnet vxorem.

SECTIO II.

§. XXV.

Quamuis ardua satis & cognitu difficillima res sit, praedicere, num femina sit paritura, nec ne; remotis omnibus contraindicantibus, supra consideratis, omnem in hanc rem figam operam, vt, quoad ex genitalium, vteri potissimum mutationibus, vna cum aliis conspirantibus, vera grauiditatis signa eruere licitum sit, indicem, eo quidem ordine, vt totam mutationum

Ita & FORESTVS *in oper. Lib. 28. Obs. 57.* refert de femina, quae, cum ex primo viro non concepisset, postea alteri valde foecundo nupta, neque tunc impraegnata fuit; verum tertio marito cum copularetur, tunc demum concepit.

num vicissitudinem a conceptione ad finem grauiditatis vsque iuxta tempora huius seriei ventilem.

§. XXVI.

Antequam vero grauiditatis criteria exponam, dicendum paucis erit, quod conceptionis opportunissimum tempus sit. Quo loco notandum, feminas quidem omni tempore, quod fecus est ac in brutis, concipere posse: maximam tamen concipiendi dispositionem obseruari tempore verno, circa finem aprilis & mense maio (*b*), atque adeo medio hieme partuum numerum maximum (*c*) esse: quin, si ita volupe est, illud animaduvertere non absolum erit, amplexum inter coniuges matutino potius quam vespertino tempore foecundum esse, digestionem nempe absoluta, atque certiore spermatis efficacia. Imo & haec foecunditatis lex tenenda est, rarissime sub

(*b*) Conf. MALOVIN *Mem. de l'acad. Roy. des sciences* a. 1751.

(*c*) In Nosocomio Gottingensi, in quod egenae grauidae recipiuntur, quotannis hanc obseruationem annotauit Ill. R O EDERERVS.

sub ipsum fluxum menstruum concipere, difficillime ante illum instantem, optime autem finito menstruorum fluxu impraegnationi aptas feminas esse (*d*). Quorum omnium ratio facile patet, siquidem priori in casu conceptio vna cum menstruis plerumque eliminatur, quod idem facile contingit subsequente mox muliebri purgatione; cum potius menstruis profusis, & quiescente utero, ulterius perfici possit generationis opus. Quibus rite perpensis, intelligi potest, quid sibi velit diuina lex, quae iussit, ut menstruationis tempore cum suis vxoribus mariti per septem dies non coeant (*e*); nihil nimirum, nisi hominum multiplicationem.

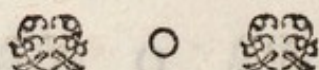
§. XXVII.

Ipsa autem factae conceptionis signa varia sunt, neque in omnibus eadem obseruantur.

Pro-

(*d*) Conf. MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. I. pag. 61.* DIONIS
Traité general des accouchemens Lib. I. Cap. VIII. pag. 73.

(*e*) vid. *Bibl. sacr. Leuit. cap. XV. v. 19.*

babilis eiusmodi nota a compluribus habetur vtriusque sexus sensus quidam peculiaris voluptatis (f) sub ipso coitu (g) ad extasim nonnunquam accedens, quique in feminis maior putatur & (b) a copiosiori in haec loca humorum orgasmo, a genitalibus turgescuntibus, vteri & vicinarum partium

(f) Conf. MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 68.* DIONIS *Traité general des accouch. Lib. I. Cap. VIII. pag. 73.* DE LA MOTTE *Lib. cit. Cap. XVII. pag. 89.*

(g) Qualis sensatio in sua praxi haud ignota fuit Poetae OVIDIO, qui ita cecinit:

*Ad metam properate simul, tunc plena voluptas;
Cum pariter victi foemina virque iacent.*

Et haec est ratio, quod paulo post adiecerit:

Odi concubitus qui non utrinque resolvunt.

(b) Num gratiorem titillationem sentiat femina an vir, controversi sunt auctores. Maiorem maris quam feminae in congressu affirmat HIPPOCRATES *de genitur. oper. sect. 3. fol. 12.* „multo minus delectatur femina, quam vir, sed diutius ipso perdurat in voluptate: & idem iudicat MARCELLVS DONATVS *de med. histor. mir. Lib. 4. Cap. 17. pag. 369.* aliique. Contrarium vero autumant cum GALENO & AVICENNA PAUL. ZACCHIAS *in Quaest. med. legal. Lib. 3. Tit. I. quaest. 7. no. 14. seq.* WEDELIVS *in Disput. de venar. medic. & morbifer. 1684. habit. Cap. 2. pag. 13.* & omnes fere recentiores,

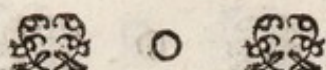
partium rigori deriuatur (i). Gradu differt hic sensus, quin feminarum quaedam animo linqui solent. Quo vero gratior in viro est perceptio, eo maiorem seminis foecundi vim innuit. Verum non est, ut prorsus persuasi omnem huic signo tribuamus fidem; fallere enim potest ob coniugum ignorantiam & feminarum quarundam sensationis hebetudinem (k); & contra ob nimiam clitoridis sensibilitatem sine facta conceptione quaedam eiusmodi voluptatem sentiunt; quum aliae vicissim sine istiusmodi grata perceptione concipiunt (l).

§. XXVIII.

(i) RVYSCHIVS bis observavit illam turgescientiam & veram quandam genitalium internorum inflammationem, in mox post concubitum occisis feminis.

(k) Conf. FELIX PLATERVS *Obs. Lib. I. pag. 260.* vbi cuiusdam meminit, quae ne quidem a primo matrimonialis concubitus actu ullam iucunditem sentiebat. Interim de duabus sterilibus, citra vllum voluptatis sensum congressum patientibus, in quibus internum vteri orificium coalitum, & in eius collo nullae deprehendebantur rugae exstat in *Histor. morbor. Vratislaviens. an. 1702.*

(l) Conf. MAYRICEAV *Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 68.* vid. etiam

§. XXVIII.

Ita & veteres, qui sedem spermatis muliebris in vestibulum ante hymenem posuerunt, quo tamen loco ex sinibus in aestu venereo cum voluptate profunditur humor saltem mucosus; de simultanea vtriusque sexus feminis eiaculatione multa iactarunt, vt exinde congressus fieret foecundus (m): sed hi audiendi vix sunt.

§. XXIX.

Et viliora fere aestimanda sunt, quae veteres hypothesi HIPPOCRATIS innitentes de feminis in vtero retentione senserunt, ita vt illud non modo quoad omnem massam in vterum delatum, sed & per tempus quoddam asseruatum voluerint (n): Omnis enim feminis quantitas vt in vte-
rum

etiam NICOL. VENETTE *Tableau de l'amour coniugal ou de la generation de l'homme* Tom. II. Part. III. Cap. IV. Art. III. pag. 60.

(m) Conf. MAURICEAU Tom. I. Lib. I. Cap. II. pag. 64. & DIONIS *Traité general des accouchemens* Lib. I. Cap. VIII. pag. 73.

(n) ARISTOTELES in *Histor. animal.* Lib. VII. Cap. 3. ait:

rum deferatur & retineatur non opus est (o), siquidem semper effluit illius quaedam pars, sufficitque si pars liquoris remaneat: de quo argumento recte iudicat MAURICEAU, credendum non esse, effusa quadam feminis portione, fore ut foetus nasceretur imperfectus, cui vel hoc vel illud deficiat membrum (p): quamvis in eo erret, quod viri ficcitatem, quae feminis in utero moram arguit, (hinc saltem adiungenda conceptioni

„si semen in septimum diem intus permanferit, conceptum iam esse, certum est. RODERICVS a CASTRO de Natur. Mulier. Lib. III. Cap. 14. pag. 150. terminum illum breviorum multo praefiniuit, quando ait: „Cum semen utrumque in utero constiterit, neque intra septem post eiaculationem horas fuerit effusum, sed uteri calore conseruatum, feminam concepisse credendum est, & tunc gestationem ac foetus formationem incipere.

(o) Conf. DIONIS *Traité general des accouchemens Lib. I. Cap. VIII. pag 74.* id quod idem apud DE LA MOTTE *Traité complet des accouchemens Lib. I. Cap. V. pag. 27. & 29. seq.* legitur. Ceterum hypothesei aurae seminalis indulgere videtur.

(p) vid. EIVSDEM *Tom. I. Lib. I. Cap. II. pag. 65.*

ptioni) pro signo nimis probante habeat (*q*); quum tamen fallere hoc indicium possit, quod vaginae rugae & corporis situs moram illam mentiri valeant.

§. XXX.

Ceterum phaenomena paucis a conceptionis tempore minutis elapsis, nonnisi a sagacioribus feminis obseruata sunt. Dolor quidam quasi leuioris colicae circa vmbilicum (*r*), abdominis inflatio, spastica tensio & repletio vix perceptibili gradu, motus & calor vagans in infimo ventre, quem excipit horror totius fere corporis, artuum tremor, insequente leuioris frigoris sensu: Quin languent paulo post feminae, morosae fiunt

(*q*) it. EIVSDEM *Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 68.* qua de re illum inculpat DIONIS *Lib. cit. Cap. VIII. pag. 73.*

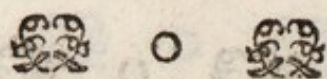
(*r*) De hoc signo conferendi sunt AMBROSIVS PARAEVS *Lib. XXII Cap. V.* VAN HORN *Siphra und Pua im IV. Capit. des ersten Theils pag. 13.* DE LA MOTTE *Traité complet des accouchemens Lib. I. Cap. XVII. pag 89.* HÜCKEL *diff. de vomitu grauidarum. Francof. ad Viadr. an. 1733. §. 4. & 6.* & MAVRICEAV *Tom I. Lib. I. Cap. III. pag. 68.* illum dolorem ita describit, vt quasi sit *un broüillement du bas-ventre.*

fiunt & animo deiecto, propter artuum lassitudinem, quietem, otium & vitam tranquillam amant; in vtero motum quendam inflationis quasi per aliquot temporis minuta percipiunt, vel ac si borborygmi in eodem vagarentur; imo studiosiores paulo feminae ipsum quendam, in inferiori abdominis sede, motum transuersum versus vnum alterumue latus, ex ovario ad vterum tendentem nonnunquam obscuro modo distinguunt; aliae vero borborygmis a nouo stimulo & spasmo vniuersali ex infueta irritatione & sanguinis influxu inductis, vexantur (s). Quae omnia, vti facile est censendum, tanquam subtiliora, feminarum vulgus vix notat.

§. XXXI.

Manifestiora haec atque alia, quamuis non nisi in illis, quae corpus habent tenerioris fabricae, mobilioribus nervis, & adeo maiori sensibilitate praeditum, fiunt elapsis aliquot diebus. Tunc enim

(s) Conf. Ill. ROEDERERI *Elem. art. obstetric.* §. 138. pag. 69.

enim factam conceptionem foecundus amplexus arguit, dum morosae de anxietate quadam insolita conqueruntur, ut se morbi cuiusdam prodromis tentari certissime credant, abdomen simul spastice tumet, & tactui duriusculum se praebet, quo tempore sibi maxime cauent; & alios cohortantur, ne forsan valide nimis contra illud impingant (*t*), nihil enim ponderis ne quidem incumbentis ferre tunc possunt.

§. XXXII.

Verum quaerendum hic loci est, num orificium vteri clausum factam conceptionem denotare valeat? sunt quidem auctorum multi, qui HIPPOCRATIS (*u*) auctoritate insistentes hanc notam infallibilem aestimare conantur. Sed notandum,

(*t*) Conf. Ill. ROEDERERI *Elem. art. obstetric.* §. 139. pag. 61.

(*u*) *Sect. V. aphor. 51.* ait: „Quae in utero gerunt, harum os vteri clausum est. Prouti nec maiorem inuenio veritatem *ibid. in aphor. 41.* „Mulierem si velis cognoscere, an praegnans sit, ubi dormitura est, (incoenatae) aquam mulsam bibendam dato: Et si quidem tormen habeat circa ventrem, praegnans est: si vero minus, praegnans non est.

tandum, vteri quidem grauidi a virgineo vel non grauido mutationes (x) non paucas fatisque notabiles esse; interim de HIPPOCRATE praefertim illud tenendum est, explorationem illis temporibus nondum moris fuisse, neque ipsum illam exercuisse; sed veterum hypothesis hunc errorem induxit. Putarunt nimirum, vteri os recipere sperma virile, quo cum feminino commisceatur; vnde illud semper auidum spermatis hiansque atque apertum crediderunt; (quin imo, obuam ire membro virili descendendo adhuc recentiorum nonnulli (y) asserunt) post conceptionem vero & sitim veneream quasi extinctam clausum esse orificium defenderunt. Verum clausum aequae est orificium ante ac post conceptionem, exceptis vltimis grauiditatis hebdomadibus,

(x) Conferri merentur de hoc argumento, quae Ill. ROEDERERS *in iconibus vteri humani* exhibuit.

(y) vid. MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. I. pag. 57. & ibid. Cap. II. pag. 64.* DIONIS *Trait. gen. des accouch. Lib. I. Cap. VIII. pag. 73.* DE LA MOTTE *Trait compl. des accouch. Lib. I. Cap. V. pag. 27.*

dibus, instante partu. Neque tamen absolute clauditur; rima enim in virgine etiam sperma transmittit, & partium rigor propter irritationem illud totum aperit orificium. In femina virgine non grauida semper clausum dici potest hoc orificium, quare in illis nihil probat. Neque huius clausurae probatio valet in illis grauidis, quae ad medium vsque grauiditatis terminum nonnunquam obseruantur menstruatae; neque in illis, quae partum iam aliquoties ediderunt, exacte clausum est, ita vt circa rimam transuersam hinc illinc plicae obseruentur, quin exploratoris digitus in ipsum vteri cauum penetrare, atque foetus caput tangere aliquando possit.

§. XXXIII.

Inchoata autem conceptione nouus ille stimulus (§.XXX. seq.), seu systematis neruosi mutatio, varia feminis, praesertim tenellis, symptomata parit morbosa, maxime ex abdominalium genere, quibus vehementer nonnullae laborant; aliae vero robustiores & validiores minus a noua ista
neruo-

nervorum mutatione afficiuntur, neque prius
 quidquam patiuntur, quam menstrua desierunt,
 quin in hystericis & hypochondriacis, si facta
 fuit conceptio, silente quasi, quem ante grauidi-
 tatem expertae sunt, morbo, priora symptomata
 plerumque vel minuuntur vel penitus cessant(2).
 Iudicandum hic omnino est, an forsan aliae ho-
 rum phaenomenorum lateant causae, atque lar-
 vis suis speciem conceptionis mentiantur, quae
 tamen ipsae morbum proprie sistunt, nosque fal-
 lunt, siquidem haec ex morbofis affectionibus de-
 sumpta signa nonnisi probabilia sunt. Sane illud
 non infrequens omnem artis etiam versatissimi
 poscit attentionem, ut vix hisce similibusque fi-
 des tribuenda sit, nisi in illis feminis, quas cre-
 bro repetita observatio certiores fecit: imo cer-
 tiores

(2) Eiusmodi exemplum VOELLERN refert *neuroeffnete*
Hebammen-Schule &c. pag. 11. quin mirae Epilepsiae hoc mo-
 do sanantur, quales feminae & pro daemoniacis habentur.
 Conf. *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obs. 23. pag. 80.* item
Cephalaea chronica. Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. III. Obs.
13. pag. 297.

tiores aliae nonnullae euadunt, quibus hoc vel illud signum quamuis paradoxon fati contingit (a). Ita aliae iteratis obseruationibus innitentes se grauidas esse colligunt, si assumptum quoddam purgans effectum denegauit; aliae vicissim, si solito fusius virtutem suam exsequutum est.

§. XXXIV.

Verum quae vulgo obseruantur symptomata ante menstruorum cessationem, quorum quaedam circa ventriculum, alia partim circa hypochondria, partim circa ipsum vterum nascuntur, alia vero totum corpus afficiunt, solent esse, nausea, vomitus, appetitus prostratus, immodicus, varie irregularis, pica, carniū fastidium, iracundia

- (a) Ita in *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obs. 45. pag. 114.* mentio fit cuiusdam feminae, cui haemorrhagia ex bregmate sinistro singulis vicibus certo grauiditatis signo fuit, vbi & plura alia exempla collecta sunt. GEORG. HOYER in *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. V. & VI. Obs. 75. pag. 335.* feminae meminit, quae menses quidem in virginitatis adhuc annis ordinarie, nunquam vero post matrimonium contractum, nisi tempore grauiditatis & inchoatae conceptionis obseruauit.

cundia, moeror, tristitia, ad labores pigritia, virium languor, quin fractura, animi deliquia, somnolentia, affectus melancholici, viri fastidium, oculi retracti, liuidi, turbidi, dolentes, palpebris languentibus, a musculis vix sustentis, cum circulo circa easdem liuido seu flauescente, dentium dolor, salivae copiosa excretio, faciei pustulae; &c. quae omnia excipit suo tempore menstruorum emanatio, unde oborta plethora oriri solent cephalalgia, faciei rubor & inflatio, dentium dolor, vertigo, artuum tremores, ardores volatici circa superiora imprimis; in aliis vero pallores, ephelides, pustulae item in facie & collo, imprimis autem circa ipsam frontem, imo nasus quasi flava vernice tinctus. Et temporis successu accedere solent alui segnities, quin eius obstipatio cum variis tenesmorum incommodis ab incumbente gravius vteri sarcina in ipsum intestinum rectum. Ita & ultimis graviditatis mensibus umbilici eleuatio, vt quasi deletus appareat, pedum tumor oedematofus a pressione vaporum iliacorum & circulo humorum impedito, vt

vt & eorum stupor quasi cum singulari lassitudine, vnde & ingressus difficilis, crurum pedumque spasmi tempore nocturno potissimum summo interdum dolore iuncti (b), inguinum & lumborum dolor, renum etiam, quales a nephritide, quin quibus abdomen multum propendet, ponderis quasi circa pubem molesta sensatio; varices non minus in valuularum praecipue sedibus, lividae maculae, sugillationum instar circa crura, rinae reddendi difficultas cum summo stimulorum incommodo (c), vel eius incontinentia, pectoris angustia, respirandi molestia (d), ventriculi dolores, intestini recti prolapsus aliaque.

§. XXXV.

Summo iure factae conceptionis & incipientis grauiditatis signum menstruorum cessatio habetur. Quum vero natura non faciat factum, inde

(b) Madame BOVRGEOISE *Part. I. Cap. IV. pag. 64. edit. germ.* de se ipsa, dicit, se grauidam acerbissimum ex spasmis pedum dolorem sensisse.

(c) Conf. MAVRICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. XV. pag. 138.*

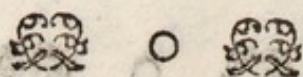
(d) Conf. EIVSD. *Cap. XVI. pag. 141.*

de non sequitur: Menfes emanfere; ergo concepit: quamuis hac ratione faepius caeteris paribus concludere valeamus, & feminae terminum, unde calculi initium fit, inde fibi ponant (e). Notandum enim eft, menftrua primo mense faepe non fifti (f), quin in grauidis plethoricis & aetate iunioribus cum euphoria fluere poffe (g), ita tamen, vt fenfim fenfimque copia decrefcant. Imo indubiis conftat obferuationibus, fluxum illum in valde plethoricis ad medium grauiditatis terminum

(e) Conf. Ill. ROEDERERI *Diff. de temporum in grauiditate & partu aestimatione* §. III. p. 3. Gotting. an. 1757.

(f) Menftruorum naturalium fons ipfe vterus eft. Haec ergo in grauiditate locum habere non poffunt. Quodfi vero nihilominus primis fluunt menfibus, ex fpongiofa ceruicia vteri reddita fubftantia, & fpeciatim eius finibus mucofis, dilatatis oriuntur. Ipfe Ill. ROEDERERVS faepius obferuauit, ex ceruice liquorem rubellum in grauidis profluere; ergo non eft, cur denegare conemur ceruici, vera profundere poffe menftrua, fiquidem ab ifto humore faltem gradu differunt.

(g) MAURICEAV *Tom. II. Obs. 168. pag. 132. & ibid. Obs. 388. pag. 322. vt & Obs. 606. pag. 498. in Ephem. germ. D.J. an. IX. & X.*

minum vsque nonnunquam sine vlla noxa protrahi (*b*), quin vltra (*i*), & inde saepius euenit, vt praematurus aliquando habeatur partus, qui iustam noni mensis solaris expleuit periodum. In aliis vero eiusmodi ferotina menstruatio non caret aliquando grauioribus symptomatibus (*k*),
foetus

Obs. 29. pag. 86. exstat casus de eiusmodi stillicidio vteri in grauida tam matri, quam foetui inoxio.

(*b*) Conf. MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 72.* quo loco notat, feminam re vera grauidam ob superstitem menstruationem talem non iudicatam, supplicio traditam fuisse. it. DE LA MOTTE *Lib. I. Cap. IX. Obs. 26. pag. 56. & ibid. Obs. 24. pag. 53.* casum refert grauidae, nondum antea menstruatae, elapsis aliquot mensibus, quibus in vtero gesserat, menstruatae factae.

(*i*) Conf. MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. XX. pag. 155.* vbi, se feminam nouisse, narrat, quae ad sextum vsque grauiditatis mensem suctis periodis menstrua adhuc profudit. & DE LA MOTTE *Lib. I. Cap. IX. Obs. 25. pag. 55.* feminae grauidae septimo adhuc mense menstruatae casum refert.

(*k*) Qualem fluxum in grauida grauissimis cum symptomatibus, virium prostratione, tussi, respirandi difficultate, doloribus dorsi, lumborum, vna cum metu abortus notatum legimus in *Ephem. germ. D. II. an. I. Obs. 110. pag. 271.*

foetus periculum subest (l), atque abortus (m) minatur.

§. XXXVI.

Porro & illud aestimandum est, vtrum ex alio causarum morbosarum fonte menstrua substituerint, vbi semper circumstantias quasdam morales ponderare necesse est. Medici enim & ingenium & iudicium vigilet hoc casu, ne femina fumum sibi vendat, vel nullius momenti causas afferat, quibus suppressionem menstruorum attribuire molitur; suspecta fane res est, si forsan ipsa arbitretur, emmenagoga fortiora sibi optime conuenire: quum vero arbitrio medici sese relinquat, remediaque ab ipso appetat sine methodi cuiusdam praescriptione, de vera menstruorum

(l) Monente HIPPOCRATE Sect. V. aphor. 60. „si mulieri in „utero gerenti purgationes prodeant, foetum sanum esse impossibile.

(m) de menstruis in grauida & aliis grauissimis symptomatibus cum abortu vid. FABRIC. HILDAN. Lib. Obs. Cent. III. Obs. 59. fol. 243.

struorum suppressione potius suspicari medicus potest, attendendo simul, an in illis symptomata neruosa, hysterica, abdominalia versus finem imprimis cuiuslibet periodi augeantur, minuantur; Priori enim casu plerumque status morbosus subest, vsque dum, nisi menstrua recurrant, per criseos speciem soluatur morbus metastasi quadam vel in chronicum, vel in acutum morbum: posteriori vero, cum illis menstruorum defectus contigerit absque apparente quadam causa, neque vlla superueniente crisi, sed remissioribus omnibus, quae paulo ante adfuerant symptomatibus, imo euanescentibus tandem, consentiente iam diuino sene (n), maior gestationis suspicio est.

§. XXXVII.

Medicus vero dubius forsán, & feminarum placitis indulgens, sedulo attendat, ne ex altera parte

(n) Conf. HIPPOCRATES Sect. V. aphor. 61. „si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neque febre superueniente; cibi autem fastidia ipsi accidant, hanc in utero gerere putato.

parte embryonem, latentem forsan, laedat, ex altera vero parte, ne morbum negligat. In praescribendis medicamentis mitissima eligat, ex evacuantium genere leniora saltem, & eiusmodi in vniuersum remedia, quibus aliquamdiu sine alia noxa vsis, vel menstrua reuocentur, vel veram mali causam dijudicandi spatium sibi acquirat.

§. XXXVIII.

Mirum porro vteri & mammarum commercium est. Quamprimum enim menstrua cessarunt, mammae mox futurae foetus nutritionis apparatus praemoliuntur. Notabile scilicet capiunt incrementum, dum simul eleuantur, & earundem venae coeruleo colore conspicuae magis efferuntur. Papilla turgens, adspectu quasi inflata crassescit, colore naturali (ex albido rubello) obscuriori distincta, & discus papillam ambiens in latiore expansus peripheriam, simili colore notatur, paruis eminentiis, quasi totidem

dem papillulis, quarum numerus plerumque ad XV - XVII. accedit (o), tegitur.

§. XXXIX.

Dolent aliis tunc temporis mammae, aliis papillarum fissurae cum acerbissimis doloribus subinde contingunt: plerumque vero omnibus grauidis, termino quodam incerto, vt plurimum circa medium grauiditatis tempus, quin ferius, humor quidem tenuis mammis exprimi potest; vbi notandum, primiparas huius liquoris parciorem fundere quantitatem, in feminis vero iam aliquoties partum expertis lympham copiosiore profluere. Lympha ista striis lacteis, quasi totidem vermiculis distincta, vltimis praecipue mensibus vberiori copia fecernitur, aucta adeo versus finem gestationis, vt vel sponte nonnullis effluat. Verum enim lac neque in virgine, neque in femina nupta hoc tempore obseruatur, sed demum absoluto partu, superueniente

(o) Conf. MAURICEAU Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 69.

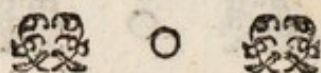
te sic dicta febre lactea, quae critico modo lac in mammas deponit, nisi forsan in illis lactis vestigia superesse deprehendas, quae sub ipso lactationis stadio denuo concepere (*p*). Non omni tamen dubio hoc signum caret. Siquidem rara licet, virginum etiam lactantium exempla leguntur (*q*); & per complures saepe annos nutricum, quae infantem dudum ablactarunt, mammae liquore quodam turbido, lacteo profluunt, menstruorum maxime tempore.

§. XL.

Nonne igitur, quae ab vteri incremento & orificii interni mutatione depromuntur notae, grauiditatis certissima signa sunt? Negari quidem nequit, explorationem omnium tutissimam inuestigandi veritatem esse viam, qua nempe vteri alterationes optime percipiuntur. Quum
maius

(*p*) Haec mammarum signa frequenter ipse, in Nosocomio, quod Gottingae floret, observavi.

(*q*) Conf. NICOL. VENETTE *Tableau de l'amour conjugal* Tom. I. Part. II. Cap. I. art. III. pag. 100.

maius sensim spatium vterus post conceptionem occupat, simulque primis tribus circiter mensibus in peluim descendit, vt hac ratione abdomen complanetur (*r*), vteri autem ceruix in vaginam paululum detrudatur, commodius paulo exploratoris tactui se offert. Nempe ante impregnationem nequidem integer digitus orificiū altitudinem explorare sufficit; secundo autem tertioque a conceptione mense, duae saltem digiti phalanges in vaginam demissae optime illud attingere valent. Verum non omnibus eadem est ceruicis naturalis distantia, altiori aliis orificio, aliis profundiori. Quare constans signum haberi nequit, nisi orificiū naturalis altitudo iam antea cognita fuerit; quin & fallere potest omnis habitus corporis praeternaturalis, vagina breuior, eiusque prolapsus, orificium vteri secum trahens; hydrops, vterum deorsum premens,

(*r*) Gallis inde dicere moris est: *qu'en ventre plat enfant y a.*
 vid. MAURICEAU Tom. I. Lib. I. Cap. III. pag. 69. BOESSSEL *Grundlegung zu der Hebammenkunst* pag. 18.

mens, tympania, seu aëris in intestinis morbo-
sa resolutio, qua vterus inferiora petere cogitur;
vteri denique prolapsus cachexia laborantium,
propter fibrarum laxitatem omnium frequentissi-
mus affectus & alia.

§. XLI.

Elapsis his, embryonis incrementum sequi-
tur vteri, nunc extra peluim haerentis, expan-
sio, hanc vero parili ratione abdominis intume-
scentia. Superiora versus nimirum post tertium
menssem vterus recedit, & peluim ascendendo
deferens, abdomen inflat, illudque in dies no-
tabilius expandit. Verum, quum morbis non-
nullis abdominalibus, grauiditatem mentienti-
bus, saepius eadem fere abdominis expansio alia-
que competant grauidarum symptomata, vt hoc
nomine peritissimi etiam nonnunquam decipian-
tur, pro arguenda grauiditate circumspicienda
alia sunt, quibus hoc abdominis incrementum
discernitur. Tumor enim continuatus esse debet,
pedetentim magis magisque increfcens, adeoque
L constans

constans, nunquam vagus vel remittens; aequabiliter assurgens, & versus cordis scorbiculum sensim ascendens, plenus, non vacuis penitus hypochondriis, sed tensis: quae omnia vt optime constent, visus vnicus testis esse nequit, sed tactus simul confirmet oportet, vt externa & hic loci de internis testentur. Ipsam huius actus rite instituendi rationem huc transcribere non absolum putauit. *Femina ieiuna, differit Ill. ROEDERERVS: urinam & aluum deponat, supina cubet, lumbis depressis, capite pedibusque eleuatis, calcibus ad nates retractis, ita vt abdominis regio laxetur. Tunc medicus abdomini palmam imponat transuersam, auricularem digitum versus os pubis tendat, pollicem ex aduersum ad umbilicum. Valida respiratione femina abdomen concutiat, atque medicus sub ipso expirationis nisu idem leniter imprimat. Quodsi eo momento duram, globosam, atque super osse pubis haerentem resistantiam tangit, de utero tumido certus esse potest. Sicuti vero alius tumor abdomen eleuat, alio loco is*
de

deprehenditur, vel & totam abdominis regionem aequalis atque perpetuus quidam tumor occupat(s). Quae exploratio in macilenta femina bene succedit (t).

§. XLII.

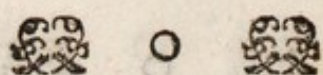
Restat ex optimis notis foetus in vtero materno motus, verae grauiditatis testis omni maior, quique prioribus adnumeratus, vltimum quasi pondus addit. Incertum quidem tempus est, quo primum mater foetus sui existentiam atque

L 2

vitam

(s) vid. in *Element. art. obstetric.* §. 150. pag. 66.

(t) Conf. *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. III. Obs.* 74. & WEITBRECHT *Comment. nou. Acad. Petrop. Tom. I. pag. 340.* describit hydropem ouarii, & quomodo tumor inde natus a grauiditate distingui possit. Nempe tumor vteri grauidi ascendit ab ipso osse pubis versus umbilicum; sed in cadauere feminae, quae hydrope ouarii laborauit, tumoris centrum umbilicus erat, & tumor medius solitarius tanquam fossa quadam cinctus, ita vt in hypogastrio & super pube fouea profunda fuerit, neque immediate super pubem haeserit. Casus etiam mentionem fecit Ill. ROEDERERVS sibi visi, quo tumor quidem mox super pube, sed motus fuit ex vno latere in alterum sua sponte & plura symptomata morbosa iuncta.

vitam percipit. Primis enim mensibus foetus multo amnii liquore innatat, quo etiam tempore, cum non nisi mollioribus adhuc membris instructus sit, vel nullum, saltem non adeo perceptibilem edit motum, sensim vero robustior, pariori liquoris copia comprehensus, artubus suis ad domicilii sui parietes impingit, matri molestus fit, quin imo, vehementioribus tandem motibus dolore inimicus. Plerumque vero primam sui agitationem matrici medio grauiditatis termino communicat, vnde etiam computare matres consueuerunt, quot adhuc pariendi temporis illis restet (*u*); sed male quidem, quippe ocyus aliae, aliae serius primum embryonis motum sentiunt (*x*), quae temporum discrepantia erroribus matrum & neglectae feminarum otiosarum attentioni tribuenda procul dubio videtur. Medius enim terminus inter decimam nonam vigesimamque secundam hebdomadem, repetendo cal-

(*u*) Conf. Ill. ROEDERERI *diff. de temporum in grauiditate & partu aestimatione* §. III. pag. 3. & §. XV. pag. 29.

(*x*) vid. EIVSD. *laudatae dissert. Tabulae paginis* 6. 7. 8. 9. 10.

calculus a partu ad primam motus perceptionem, cadit (γ), atque si iusto citius nonnullae motum istum sentire, inde forsan factum est, ut quamlibet abdominis agitationem, saepe alienam satis motui foetus, istum esse putauerint.

§. XLIII.

Ergo ante tertium mensem certum graviditatis signum tradi temere nequit; quae enim de uteri descensu, ventris complanatione, menstruis suppressis, mammarum tumore aliisque dicta sunt, omnia decipere medicum possunt, nec nisi probabilia haberi debent, quippe graviditatem aemulantium morborum communia symptomata sunt. A tertio ad omnes subsequentes usque menses exploratio fide certiora docet, atque non sine ratione instituitur. Quodsi enim tunc, omnibus successiue relatis phaenomenis, mensium, mammarum, abdominis, motus embryonis, re-

L 3

spectu,

(γ) Testantur hoc quam plurimi ex dissert. paulo ante citata, observationum nosocomii nostri tabularum numeri, quin quantum ego illis interfui, id fere semper hac ratione repertum fuit.

specū, vteri status accomodatus & conueniens accedit, successiua, quod praecipuum est, symptomatum morbosorum, si quaedam adfuerunt, remissione, vehemens omnino gestationis suspicio est.

§. XLIV.

Quinto demum, & post quintum mensem, signa ceruicis & mutati orificii vterini optime petuntur. Vterus superior paulo quam est peluis superior apertura, fere in axi eius locatur, & antequam venter subsideat, orificium digito assequi vix licet. Vteri autem orificium tunc tangitur mollius, crassius, quod antea durum erat & quasi cartilagineum, vna cum ceruicis tumore. Sub initium vero septimi mensis eoque medio optimum signum innotescit, caput infantis mobile digito exploratoris ita offertur, vt impulsui illud facile cedat, moxque relabatur, quod phaenomenon ascensus descensusque alternas vicissitudines seruans, lusus instar aliquoties iteratum satis iucundum est, aliquot vero ante partum

partum hebdomatibus capitis delapsi notabilius pondus est, pone pelvis aperturam superiorem figitur, illam explet, neque amplius tanta mobilitate gaudet, abdomen subsidet, & appropinquantis partus signa pedissequa instant.

§. XLV.

Ex omnibus colligitur abdominis tumorem omni gestationis tempore non esse eundem. Quo itaque de statu grauiditatis medicus recte iudicet, ad sequentia momenta attendat, necesse est. Sexto mense uterus inter os pubis & umbilicum ascendit, septimo ad ipsum umbilicum; octavo mediam inter umbilicum & scrobiculum cordis regionem occupat, usque dum nono demum mense ad ipsum hunc scrobiculum contingat. Quoties vero venter propendet (z), eadem ex eiusdem altitudine, nisi simul ad decessum respiciat, aestimatio non valet.

SE-

(z) de quo argumento conf. MAURICEAU passim.

SECTIO III.

§. XLVI.

Morbi, qui grauiditatis aliquam speciem aemulantur, suisque symptomatibus Medicos aequae decipere possunt, ac matres frequenter spe destituunt, sunt menstruorum praeternaturalis suppressio, a vitio maxime genitalium locali, vteri, vel vaginae: Hydrops, & tympanites, tam abdominis, quam ipsius vteri.

§. XLVII.

Quoties vterus imperforatus est, validior membranula vaginam praeccludit, vel tumore quodam praeternaturali illa laborat (*a*) seu alio, quocunque, menstrua retinente, malo afficiuntur genitalia (*b*), quibus fit, ut illorum utriusque generis intercipiatur via, & menstruorum riuuli siccentur; toties fere, menstrui sanguinis itinere praepedito, phaenomena oboriuntur, grauid-

(*a*) Conf. §. dissert. V. pag. XVIII. seq. cum notis (*t. x. y.*)

(*b*) it. §. X. pag. XXXII. not. (*e*) &c.

darum symptomatibus haud multum aberrantia. His omnibus menstruorum periodis maior sanguinis portio congeritur, vterum grauans, eumque distendens, quibus integumenta mox in mali consortium trahuntur, abdomen expanditur, inflatur cum notabili duritie. Praeter affectiones ex hysteriarum genere, spasmos aliaque, digestio deprauatur, vnde tot viscerum chyli officinae vitia, appetitus irregularis, deficiens ut plurimum cum nauseis, vomendi conatibus, quin ipsis ex ordine vomitibus oriuntur. Temporis successu mammae intumescunt, imo pressae ipsum humorem nonnunquam (eiusdem fere, qualis grauidarum est indolis) fundunt (c): Nec aliae interdum defunt verae gestationis notae, ut ipsum motum embryonis sensisse quaedam sibi persuadeant, atque adeo summa grauiditatis suspi-

(c) Quam sententiam annuit HIPPOCRATES *Secl. V. aphor. 39.* „si mulier, quae nec praegnans est, nec peperit, lac habet, ei menstrua defecerunt. Conf. etiam DIONIS *Trait. general des accouch. Lib. II. Cap. I. pag. 123.* MAURICEAU *Tom. I. Lib. I. Cap. VI. pag. 92.*

suspicio sit: quin maior adhuc, quibus ipsa partus molimina, dolores quasi ad partum accedunt (*d*). Verum nisi alia vel moralia dissentiant, quibus vel spei vel suspicionis multum profligatur, nisi menstruis suis periodis valetudinis ratio dubiam rem iudicet, ventris demum inspectio, & studiosa vteri exploratio, (non neglectis circa vteri incrementum cautelis §. LXI. traditis) omnem facile litem finiet.

§. XLVII.

Ipsa etiam morbofa, (*e*) vel ob aetatem decrepi

(*d*) Ipsas has notas non infrequentes esse, plures testantur observationes apud DE LA MOTTE *Traité complet des accouchem. Lib. I. Cap. VIII.* DIONIS *Traité general des accouch. Lib. II. Cap. I. pag. 127.* MAURICEAU *Tom. II. Obs. 275. pag. 227.*

(*e*) eius rei memorabilis historia exstat in *Com. Litt. Nor. an. 1734. hebdom. I. pag. 2.* feminae cuiusdam XXIV. annorum. Haec post primum puerperium mensium fluxu laborat inordinato, mox penitus sufflaminato; interim bona methodo ita tractatur, ut duae menstruorum periodi iusto flatoque tempore recurrant; sed postea denuo supprimuntur,
venter

crepitam naturalis menstruorum suppressio (§. XIX.) paria fere producere valet (*f*). Eiusmodi vero utriusque generis feminae ex corporis dispositione & habitu, aetate, humorum praeculorum fluctuatione, superuenientibus haemor-

M 2

mor-

venter & mammae intumescunt, sanitas optima (quod mirum) superstes est. Hinc omnes graviditatem subesse putant, tantoque magis, quum medio gestationis tempore motum sibi percipere visa, imo a vetulis administris persuasa est, quod ipsum situm foetus vel manibus palpare manifeste liceat. Sed euentus alia plane docuit; plura enim accedunt incommoda, artuum grauitates, praecordiorum anxietates, & haemorrhagia tandem vteri cum virium prostratione; adhibitis debitis medicamentis paululum omnia remifere, nisi quod quouis mense fluxus vterinus eadem copia redierit: tandem elapso decem mensium spatio cum motu sensim euanescente, euauerunt omnia, & ipsa quamuis molae latentis omnium esset suspicio, certissime nihil quicquam, quod carnosum aut membranaceum concretum referret, cum sanguinis per vterum concussionibus excreta est, sed adhibitis dein conuenientibus remediis postea bene valet. Conf. it. MAURICEAU *Tom. II. Obs. 255. pag. 212. Obs. 579. pag. 487. & Obs. 675. pag. 550.* quibus similes fere referuntur casus.

(*f*) Observationes legi possunt apud DE LA MOTTE *Lib. I. Cap. VIII.*

morrhagiis, abdominis duritie, eiusque inflationis singulari ratione, orificii vterini attenta exploratione, citra omnem signorum aliorum persuasionem, haud difficile diiudicantur.

§. XLVIII.

Hydrops & tympania analogi propemodum morbi sunt, eorumque symptomatibus, mutatis mutandis fere eadem specie, nisi totum grauiditatis schema notum sit, facile decipientes (*g*), ut certissime tantae signorum similitudini confidentes, fallantur, qui horum etiam morborum signa pathognomonica neglexerunt (*h*), quorum tamen cognitione firma rite imbuti sint, qui chirurgiam colunt, necesse est, ne forsan revera gravidam putent hydropicam, & hoc nomine ignominiae maculam sibi inurant, (*i*) tantoque magis, quum hydro-
picae

VIII. *Obs.* XIX. XX. & XXII. *pag.* 48. *seq.* & *Obs.* XXI.

ibid. quo casu ipse, cum femina motum satis validum vel manibus percepit, dolores simul, illorum ad partum non dissimiles observavit. *vid.* etiam, MAURICEAU *Tom.* II.

Obs. 369. *pag.* 306. & *Obs.* 566. *pag.* 468.

(*g*) *Conf.* §. *Dissert.* IX. cum not. (*d*).

(*h*) Casum refert MAURICEAU *Tom.* I. *Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 95.

(*i*) *in Commer. Litt. Nor. an.* 1731. *specim.* XV. *pag.* 117.
im-

picae ipsae non desint interdum, quamvis rarius, quae in vtero concipiant (k).

§. XLIX.

In hydrope vniuersali, anasarca, vbi sub cellulosa tela per omnem corporis superficiem effusa est aqua, facile discrimen petitur. Expansi totius abdominis tumor aequalis est, mollis, umbilico retracto, quasi in scyphi conici formam mutato, & digitorum pressio foueas relinquit sub-

M 3

fiden-

imperiti cuiusdam chirurgi mentio fit, qui matrem triginis grauidam pro hydropica habuit, quique, vt cultello abdomen aperiretur, quo serum hydropicum emanaret, puniendum dedit consilium. it. *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent.*

V. Obs. 67. pag. 114.

(k) referente MAURICEAU *T. I. Lib. I. Cap. III. pag. 73.* cuius historiam vterius prosequitur *Tom. II. Obs. 70. pag. 59.* quatuor scilicet durante ipso morbo peperit liberos. Analogum casum feminae cuiusdam hydropicae trium infantum matris legimus *ibid. Obs. 249. pag. 204.* conf. etiam PHIL. PÉV *Pratique des accouchemens Cap. XI. pag. 119. seq. Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obs. 44. pag. 112. Medical Essays Tom. VI. pag. 137.* VANDERMONDE *Recueil. febr. 1756.* IOH. PHIL. BERKELMAN *de hydrope ascite in grauida cum febre quartana coniuncto. Giesiae 1753.*

fidentes. Quas corripit hic morbus, iis plerumque pedes primi tument, femora dein, tandem abdomen. In grauidis vero hic ordo peruersus obseruatur; grauiditatem enim pedum tumor post iam tumidum abdomen prodit. Hydropicis vrina rubella est, eoque magis, quo maius incrementum ipse morbus capit, (phaenomenon facile explicatu) grauidis vero citrina. Hydroke laborantem feminam prae grauida vehementior sitis vexat. Hydrops nunquam symptomatibus morboſis caret, eaque simul sumpta pro morbi incremento quotidie fere exasperantur, (mammæ simul decreſcunt, flacceſcunt, neque lympham, neque ſtrias lacteas fundunt) ſi contra quaedam adfuerint facta conceptione, illa ſub geſtatione, niſi penitus diſpareant, ſaltem imminuntur; vteri enim geſtatio ſummum ſæpe reuellens eſt. Aſcitidem melius vix dignoſcimus, quam ſi ad latera applicatis manibus, concutiendo vna, liquoris incarcerati fluctuatio percipitur; Aegrae de moleſto in regione oſſium pubis pondere conqueruntur, ipſa moles, in quodcun-

cunque femina incumbit latus, eo dirigitur. Quod si vero quoddam saltem viscus hoc morbo laborat, ut peculiari cystidi aqua inclusa sit, neque fouea imprimi potest, neque fluactuatione percipitur, pedesque vix fiunt tumidi, hinc vnicum explorationis artificium (§. LXI.) hanc speciem distinguat. Intympanitide abdomen aequaliter tensum est cum duritie, pressum dolet, elasticum foueam non admittit, quin protinus exsurgat, contrectatum potius sonum edit, coniuncta sunt multa variaque symptomata. Quoties demum hydrops, vel abdominis tympanites cum grauiditate uniuntur, toties vteri exploratio grauiditatem dignoscat.

§. L.

Conceptus spurii aquam (l) vel flatum (m) in

(l) Casum vid. in *Commerc. Litt. Nor. an. 1734. hebdom. IX. pag. 68. it. DE LA MOTTE Trait. compl. des accouch. Obs. XVI. pag. 42. & alibi passim.*

(m) Conf. *Ephem. germ. D. I. an. VI & VII. Obs. 45. pag. 79. DE LA MOTTE Lib. cit. Obs. XVIII. pag. 45. & alibi passim. varias conceptuum spuriorum species collectas vid. in Ephem. germ. D. I. an. I. Obs. I. pag. 11.*

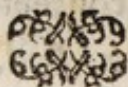
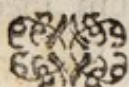

in vtero nunc maiori nunc minori copia comprehendunt, aequae ac molae cognitu difficillimi sunt, nunc simul & semel cum strepitu & fragore (n), nunc sensim & per interualla prorumpunt, quin insensibiliter nunquam eliminantur (o), atque illo feminae beneficio fruuntur, quod tempestiue ut plurimum & citius, quam est terminus pro foetu, excernantur: raro ipsis membranis oui instar inclusi sunt (p), quo casu verum partum mentiuntur; vesica enim dolorum vi compressa, vel integra exteriora versus protruditur, vel disrupta aquas fundit, sed edendi foetus vana spes est.

(n) Conf. MAURICEAU *Tom. II. Obs. no. pag. 90.*

(o) vid. *Ephem. Germ. D. II. an. II. Obs. 138. pag. 306.* Passa est vomitum, nauseam, horrorem. Venter intumescibat, motus aderat satis fortis. Sed accedit tempus pariendi cum cephalalgia, cardialgia, extensione abdominis dolorifica, angustia pectoris & metu suffocationis, & applicatis internis externisque omnia euanescent, spesque pariendi cum prole aufugit.

(p) de quo DE LA MOTTE *Lib. cit. Cap. VII. Obs. XVII. pag.*

J. Baart de la Faille
Med. Prof.
GRONINGEN.

